

ÅSA LENNARTSSON • JAN SUNDSTRÖM

Himmel och Pannkaka

Facit

Himmel och Pannkaka 9

Teman Grottor
Bilar
Samer
Hundar

Facit

Innehåll

Grottor 2

Grottan som bostad 4

Djur i grottan 5

Grottkoden 7

Att utforska grottor 8

Labyrinten 9

Äventyret i Lummelundagrottan 10

Grottkryss 13

Bilar 14

Bilar från olika länder 17

Formel 1 18

Signalflaggor 21

Samer 22

Sameland – Sápmi 22

Flaggan 23

Samernas historia 24

Kåtan 25

Renen 26

Renens vandring 28

Nåjd och jojk 30

Lapphund 31

Samekryss 32

Hemliga bokstaven 33

Hundar 34

Samojed 37

Chihuahua 38

Chow-chow 39

Golden retriever 40

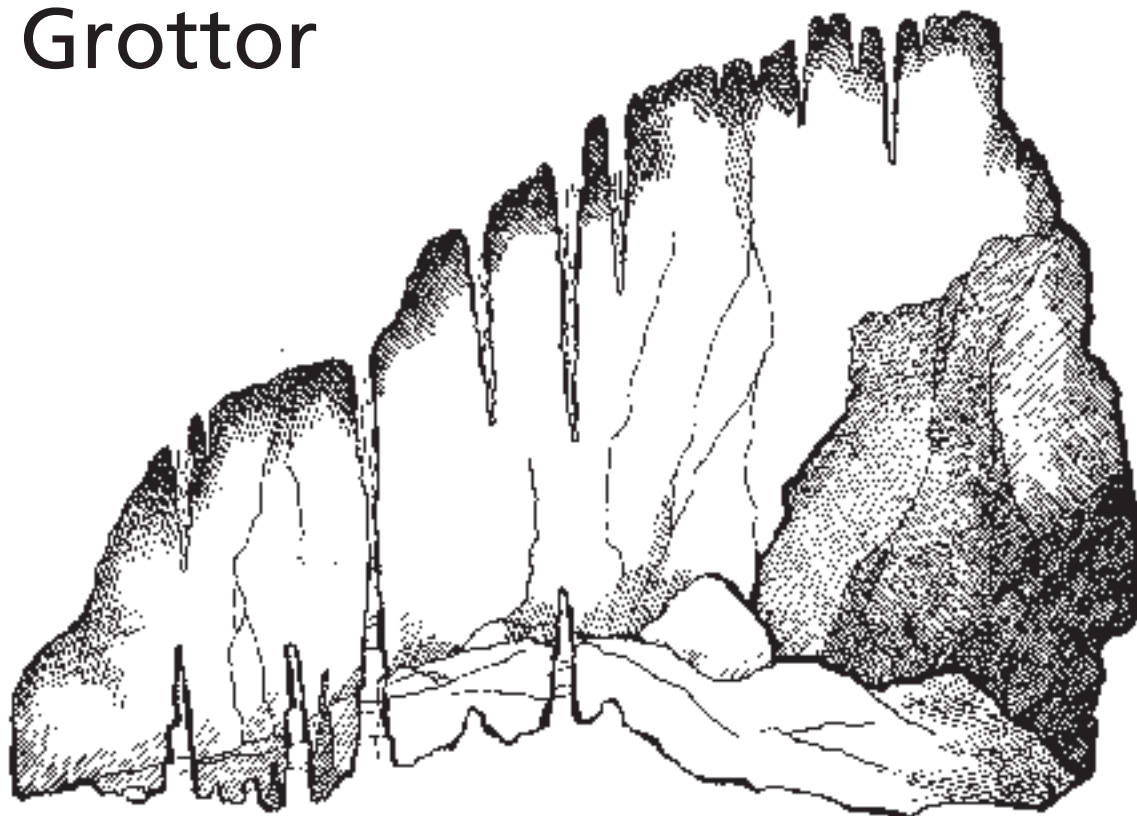
Vilken hund är det? 41

Hundkryss 42

Slädhundarna, del 1 43

Slädhundarna, del 2 45

Grottor

Grottor har i alla tider varit spännande för människan. I grottans mörker kommer känslan av att det kanske finns mystiska hemligheter som ruvar långt där inne.

Det finns grottor som är så stora att de kan rymma närapå 7 500 bussar. Och det finns grottor som har gångar som är 50 mil långa sammanlagt. Vissa grottor kan ligga en och en halv kilometer under markytan, andra kan vara stora vattenfyllda havsgrottor. I många grottor kan man finna små sjöar eller fantastiska vattenfall.

I vår tid används grottor på många olika sätt. De flesta har vi inte möjlighet att gå in i men många grottor är så vackra att människor gärna besöker dem. Det finns grottor man kan åka buss i och grottor som har stora konsertsalar och till och med grotthotell.

Grottor har bildats på många olika sätt. En **strandgrotta** bildas när havets vågor urholkar en brant kust, där det övre lagret är hårdare än berget under. I Sverige finns det flest strandgrottor på Gotland.

Klyftgrottor uppstår när berg spricker och rasar. De grotorna kan bli väldigt djupa men har sällan några gångar. Några av Sveriges djupaste grottor finns i Norrland.

De största grotorna bildas när surt vatten sipprar ner genom porösa bergarter. Vattnet löser sakta upp kalkstenen och holkar ur hålor och gångar. Det är i de grotorna man oftast hittar underjordiska sjöar och floder. Sådana grottor kallas **karstgrottor**.

Det finns karstgrottor som har droppstenar. De vanligaste är stalaktiter och stalagmiter. En stalaktit hänger ner från **taket** som istappar medan en stalagmit står på **marken** som en pelare. Ibland växer de båda ihop till pelare som går från mark till tak i grottan.

För att lära dig vad som är vad, kan du se hur orden stavas och tänka på **tak** och **mark**.

Stryk under det som är rätt.

Det finns grottor som kan rymma

75 000 bussar.

7 500 bussar.

750 000 bussar.

I en karstgrotta kan man finna

sjöar och floder.
staket.

mammutar.

Stalagmiter

hänger från taket

är en trappa i grottan.

står på marken som en pelare.

En klyftgrotta har bildats

när berg spricker och rasar.

när vågor urholkar en brant kust.

när ett djur gräver en gång.

I Sverige finns det flest strandgrottor

i Lappland.

i Skåne.

på Gotland.

Grottan som bostad

För ca 100 000 år sedan var det istid i större delen av Europa. Långt i söder bodde folk som levde i grottor. De kallades neandertalmänniskor. De ville gärna bo nära ingången för att få ljus utifrån samtidigt som de fick skydd av grottan. Neandertalmänniskorna var skickliga jägare som kunde döda både renar och bisonoxar och till och med jättestora, håriga mammutar. I deras grottor har man funnit lämningar av sten- och benverktyg.

Långt, långt senare, för mer än 30 000 år sedan började andra människor göra målningar och ristningar på grottornas väggar. De grottmänniskorna var riktiga konstnärer och gjorde sina färger av kol, lera, djurblod och saft från växter. De flesta målningarna föreställer djur, kanske för att ge människorna god jaktlycka, men

de kan också ha haft en magisk betydelse. Många målningar finns högt upp på väggarna och i taket på grottorna. Då måste nog konstnären ha använt sig av rep eller någon slags ställning av trädstammar för att nå upp. Den mest berömda grottan med målningar finns i Frankrike och heter Lascauxgrottan [la'skå-].

Människor bosatte sig i grottor för att få skydd mot vilda djur och dåligt väder. Men i Sverige har det aldrig varit särskilt vanligt att bo i grottor därför att våra vintrar är så kalla. I länder där somrarna är heta och vintrarna inte så kalla har det i stället varit en perfekt bostad.

Svara på frågorna.

1. Vad kallades de människor som bodde i grottor för 100 000 år sedan?

De kallades neandertalmänniskor.

2. Av vad tillverkade grottmänniskorna sina färger?

Av kol, lera, djurblod och saft från växter.

Djur i grottan

I nästan alla grottor är det fuktigt, kallt och mörkt. Solens ljus når bara en liten bit in i öppningen. Ändå finns det djur som bor hela sitt liv i grottor. Djur som lever i grottor är spindlar, fiskar, groddjur, fåglar och många olika slags insekter.

Grottor kan delas in i olika områden. Området vid ingången dit solljuset når kallas den ljusa zonen. Där finns en del gröna växter som ormbunkar.

Lite längre in finns skymnings-zonen. Där kan man finna fladdermöss och andra varelser i det skumma ljuset. Fladdermössen håller ihop i stora grupper, kolonier. På dagen hänger de sovande från grottans tak, men i skymningen lämnar de grottan för att söka föda. De är nästan blinda, men är utrustade med bra hörsel. De skickar ut signaler som vi människor inte kan höra. Signalerna studsar tillbaka från föremål som de träffat och hjälper fladdermössen att ta sig fram utan att stöta emot något. På samma sätt gör de för att hitta en insekt som de vill fånga.

Längst in i grottan ligger den mörka zonen. Där kan man finna djur som är helt vita eller som kanske är blinda. Så blir det

när inget solljus når in. Det är därför den blinda grottetran är alldeles vit och har ögon som tillbakabildats. Grottetran används som akvariefisk ibland.

I grottans mörker har djuren ingen användning för synen. I stället har de utvecklat sin hörsel och känsel extremt bra så de kan leta efter föda i grottan. Födan kan bestå av växtrester som följt med vatten från markytan eller så äter de upp varandra!

Svara på frågorna.

1. Var håller fladdermössen till på dagen?

De hänger sovande från grottans tak.

2. Vilka andra djur kan du finna i grottor?

I grottor kan det finnas spindlar, fiskar, groddjur, fåglar och insekter.

3. Hur kan djur se ut som håller till i den mörka zonen?

De kan vara helt vita.

4. Vad äter dessa djur?

De äter växtdelar eller så äter de upp varandra.

5. Vad kallas de tre olika zonerna som finns i en grotta?

Ljusa zonen

Skymningszonen

Mörka zonen

Grottkoden

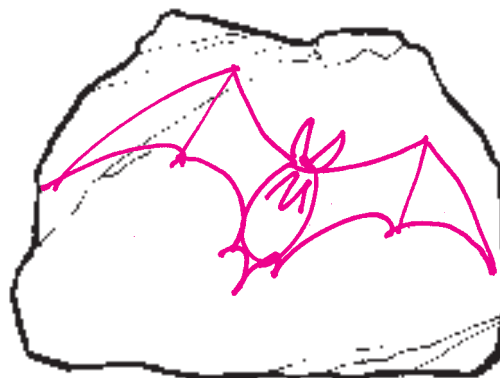
Vilka bokstäver kommer före i alfabetet?

Skriv dem i de små rutorna.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Å Ä Ö

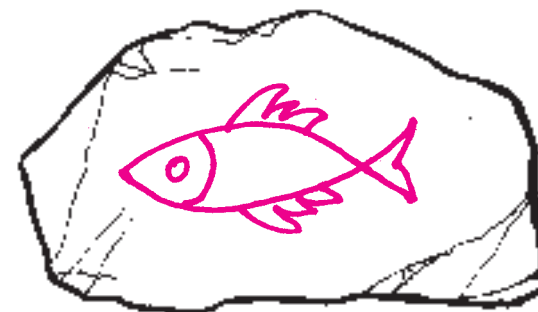
Du får namn på fyra djur som kan finnas i en grotta.

Rita dem i de stora stenblocken.

G M B E E F S N V T

F L A D D E R M U S

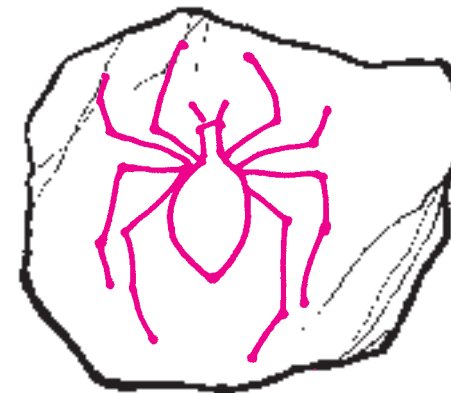
G J T L

F I S K

H S P E B

G R O D A

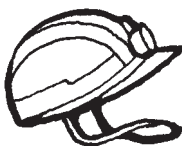
T Q J O E F M

S P I N D E L

Att utforska grottor

Det är ett spännande och farligt arbete att utforska grottor. Grottforskare arbetar alltid i grupp och är utrustade med ordentlig klätterutrustning och kraftiga rep. Hjälms på huvudet och tåliga kläder som skydd mot vassa klippor, fukt och vatten är också en viktig del av utrustningen. Grottforskarna kan till och med behöva dykarutrustning och gummibåt ibland.

Den som ger sig in i äventyret att utforska en grotta måste tillbringa en stor del av tiden på knä för att krypa ta sig igenom smala gångar och trånga öppningar.

Vetenskapen som innebär att man studerar grottor kallas speleologi och en grottforskare är alltså en **speleolog**.

Geologer är en annan grupp av forskare som är intresserade av grottor. De studerar berggrunden och annat i jordskorpan för att kunna ta reda på mera om hur jorden har förändrats under alla miljontals år som den funnits. Geologer kan också utforska jorden för att hitta olja, kol, gas och uran eller leta efter ädelstenar som diamanter och smaragder. Dessutom letar de efter metall i underjorden. Metallerna kan vara guld, silver, koppar, järn och bly. Att bryta metaller i djupa gruvor är en viktig industri i världen.

1. Vilka redskap måste en grottforskare vara utrustad med?

*klätterutrustning, kraftiga rep, hjälm, tåliga kläder
(dykarutrustning, gummibåt)*

2. Vad kallas en grottforskare med ett annat ord?

speleolog

3. Ge några exempel på vad en geolog kan leta efter.

olja, kol, gas, uran, ädelstenar, metaller

Labyrinten

Gör som det står.

Sätt pennan vid punkten START.

Gå tre rutor åt höger.

Gå sedan fyra rutor nedåt.

Gå åtta rutor åt höger och tre rutor uppåt.

Gå sex rutor åt vänster.

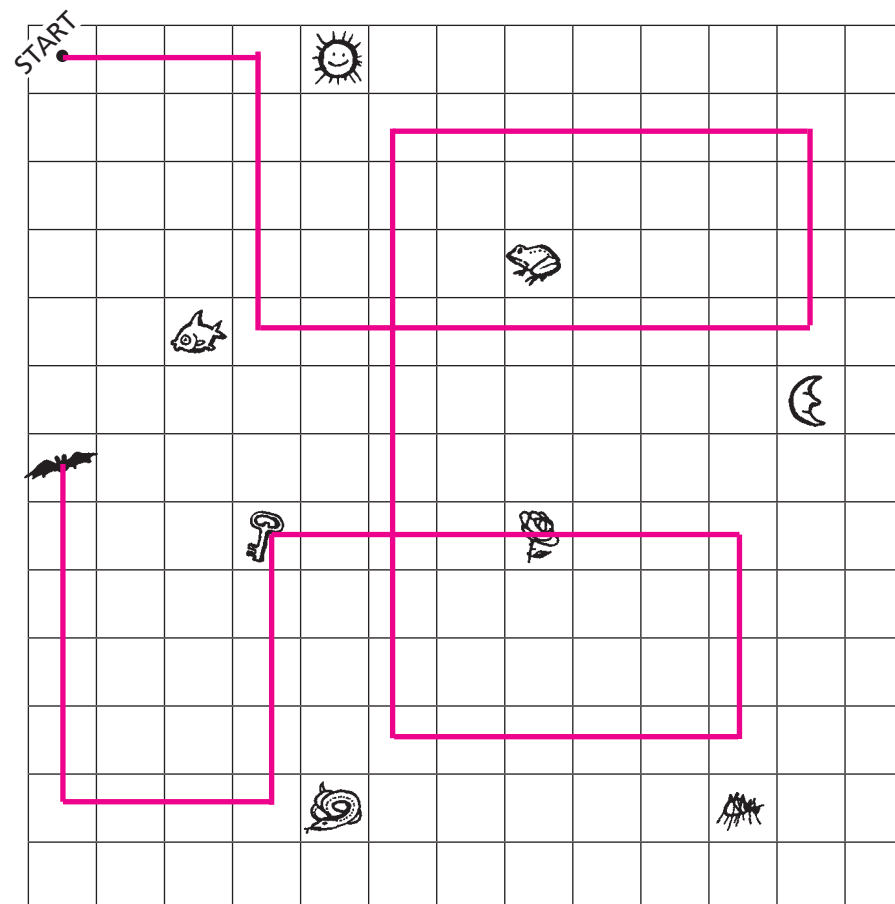
Gå sedan nio rutor nedåt.

Gå fem rutor åt höger och tre rutor uppåt.

Gå sju rutor åt vänster och fyra rutor nedåt.

Gå tre rutor åt vänster.

Gå sedan fem rutor uppåt.

Skriv vad du hittar i rutan där du sist hamnar!

En fladdermus.

Äventyret i Lummelundagrottan

Sedan urminnes tider har Lummelundagrottans öppning varit känd. Förr användes mynningsgrottan som ”kylskåp” eftersom det var precis lagom kallt i grottan för att förvara matvaror där. Men tre äventyrslystna tonårpojkar började i slutet av 1940-talet att intressera sig för vad som fanns innanför den första grottsalen.

Långsamt tränger Lasse sig fram i den smala gången. Flera gånger tidigare har han krupit i den här grottan tillsammans med sina två vänner, Örjan och Percy.

Den här gången är det värre än förut. Gången som de nu kryper i är både trång och smal. Det blöder ur skrubbsår från armar och knän då pojkarna med hjälp av händer och fötter drar sig fram i den vassa stengången. På vissa håll är det så trångt att det inte ens går att lyfta huvudet. Det är kallt och de är leriga från topp till tå.

Efter att ha kämpat sig igenom den trånga passagen, kommer pojkarna fram till tre stora grottsalar och en mycket vacker underjordisk sjö.

Det finns bara två vägar därifrån. Antingen får de krypa samma väg tillbaka eller gå genom en vattenfylld gång som de aldrig passerat. De är nu 65 meter in i grottsystemet och ingen känner till de tre vännernas hemlighet. Om de skulle fastna där inne skulle ingen någonsin få veta vart de tagit vägen.

Alla tre är helt uppfyllda av utmaningen att komma vidare. Då råkar Lasse lyfta blicken mot taket. Där upptäcker han ett hål som han inte sett förut. Det är nära två meter upp till hålet, men snart har pojkarna räknat ut hur de ska komma upp. Örjan ställer sig i Percys och Lasses händer. Medan Örjan sakta lyfts upp genom hålet lyckas han greppa tag om kanten. Men plötsligt ger kanten vika och ett stort stenblock rasar ner. Stenblocket stryker tätt förbi pojkarna och tumlar sedan ner i den underjordiska sjön.

En lång stund står de tre och bara stirrar. De tänker på att de kunde ha blivit dödade av ett stenblock i en grotta som ingen känner till. Folk skulle bara förstå att de var försvunna. Ändå beslutar de sig för att göra ännu ett försök att ta sig upp genom hålet. Den här gången lyckas de och fortsätter vidare längre in i grottan. De vet ännu inte att några av de vackraste grottsalarna i Lummelundagrottan ligger framför dem och väntar på att bli upptäckta.

Tio år efter det att pojkarna gjort sina upptäckter öppnades grottan för turister. För att turisterna skulle slippa krypa sprängdes en ny ingång. Varje år besöks Lummelundagrottan av mer än 100 000 människor. Ändå får de bara se en liten del av den mer än 4 kilometer långa grottan. Hur stor del av Lummelundagrottan som ännu inte är utforskad är det ingen som vet.

Svara på frågorna

1. Vad användes Lummelundagrottan till förr i världen?

Grottan användes som kylskåp.

2. Hur tror du att pojkarna kände sig när de kröp i gångarna?

3. Hur långt in i grottsystemet befann sig pojkarna till slut?

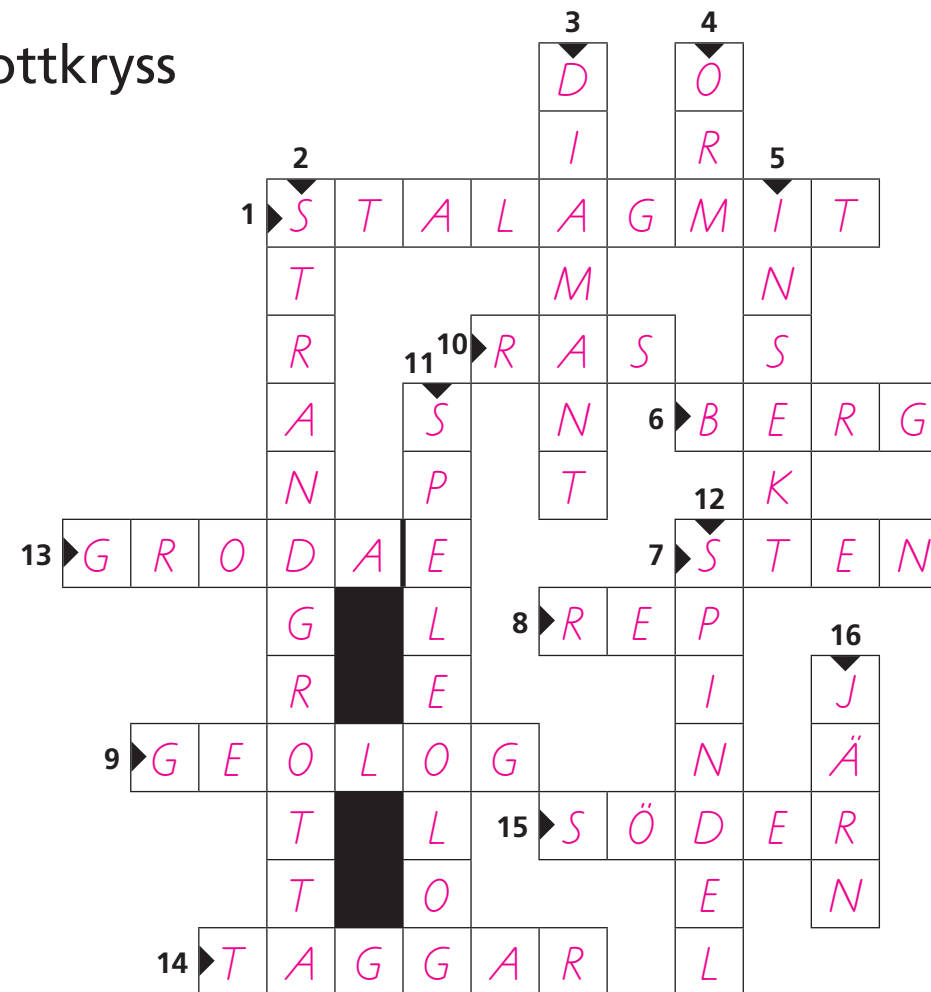
De var 65 meter in i grottan.

4. Vad kunde ha dödat pojkarna inne i grottan?

Ett stenblock som rasade ner.

5. Vad skulle du göra om du hittade en okänd grottingång?

Grottkryss

1. Står på marken i grottor som en pelare.

2. En sådan grotta kan du finna på Gotland.

3. Ädelsten som gnistrar.

4. Slingrar på marken.

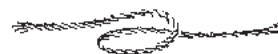
5. Är liten och har sex ben.

6.

7. Kan grottväggar vara gjorda av.

8.

9. Studerar berggrunden och jordskorpan.

10. Kallas det när stenar och jord faller.

11. Annat namn för grottforskare.

12. Spinner nät och har åtta ben.

13. Kan simma i vatten och hoppa högt på land.

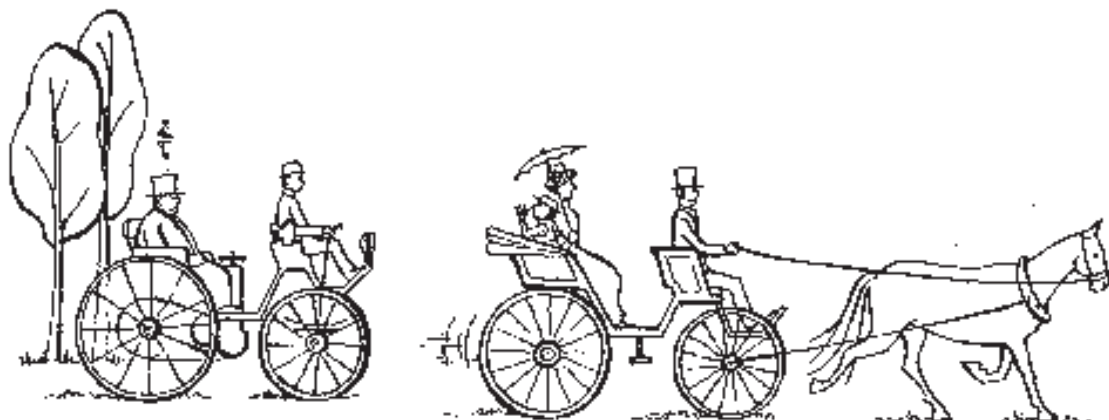
14. Finns på snår och rosenbuskar.

15. Väderstreck.

16. Metall som kan brytas ur berg.

Bilar

1. De första bilarna var egentligen hästvagnar med en ångmaskin som motor. I ångmaskinen eldade man kol som värmdde vatten tills det kokade. När vattnet kokade satte ångmaskinen i gång och bilen började rulla.

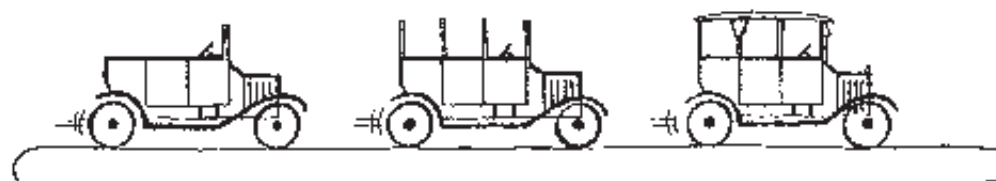
De här första bilarna, som fanns

i början av 1800-talet, var inte särskilt praktiska. Det tog lång tid att få motorn att starta. De hade ingen ratt utan styrdes med en styrspak. Om vägen var riktigt bra kunde de åka 20 kilometer i timmen, men det gick snabbare att ta sig fram med häst och vagn.

2. Mot slutet av 1800-talet uppfanns bensinmotorer. De var betydligt mindre och startade mycket snabbare än ångmaskinen. Bilarna blev nu populärare, men de var fortfarande så dyra att bara de

allra rikaste hade råd att äga en bil. Bilen på bilden är en Cadillac Modell B med en nio hästkrafters motor. En motorgräsklippare brukar nuförtiden ha fem hästkrafter.

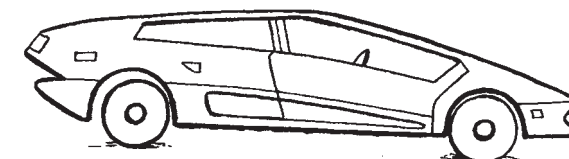
3. I början av 1900-talet, för ungefär 100 år sedan, kom amerikanen Henry Ford på en bra idé. Han lät bygga en bilfabrik där det blev billigare att tillverka bilar. Varje arbetare i fabriken blev duktig på en sak. Alla häpnade när man lyckades tillverka en fyrsitsig bil som kostade mindre än 1 000 dollar. Bilen fick heta T-Ford och den blev väldigt populär.

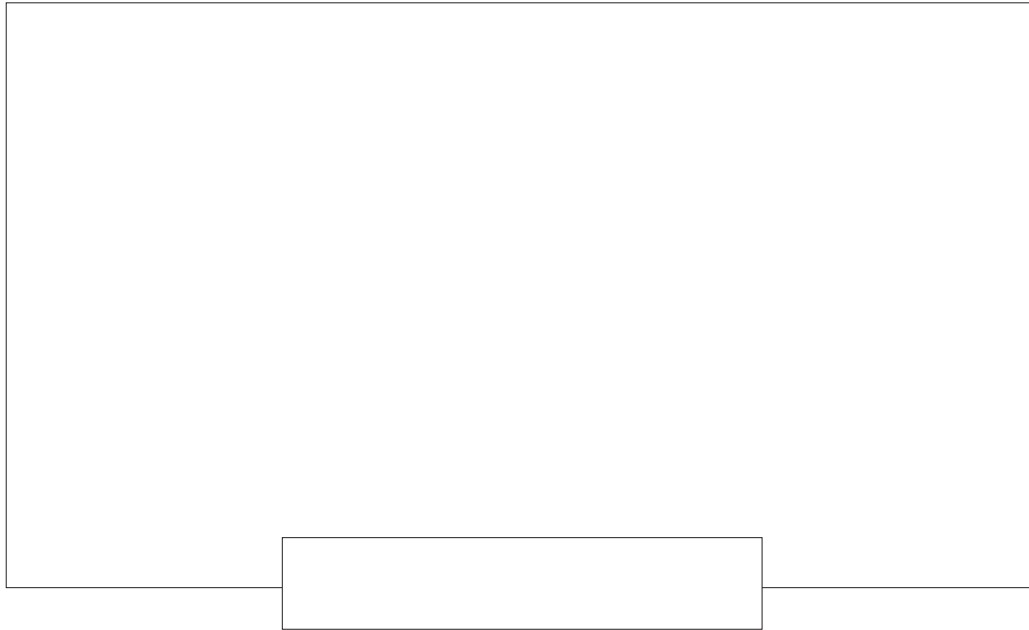
4. I Sverige började Volvo tillverka modell PV 444 år 1947. Den blev väldigt populär trots att den kostade 4 800 kronor, som var väldigt mycket pengar på den tiden. Först hade man tänkt tillverka 8 000 bilar, vilket var det största antal bilar Volvo någonsin hade gjort. Men Volvo PV 444 blev så populär att den tillverkades i nästan 200 000 exemplar. Alla tyckte att det var en stor succé. Ändå hade Fordfabrikerna tillverkat åttio gånger fler T-fordar.

Alla bilarna såg exakt likadana ut. Henry Ford skämtade och sa att man fick välja vilken färg som helst på bilen, bara man valde svart.

År 1924 tillverkades 7 235 T-fordar varje dag och priset på en T-ford hade då sjunkit till 260 dollar. Sammanlagt tillverkades fler än 15 miljoner T-fordar.

5. Fast bilar har blivit så vanliga, finns det fortfarande dyra bilar som bara de allra rikaste har råd med. En Lamborghini Murciélago kostar ungefär 2,5 miljoner kronor, men då får man en bil på 580 hästkrafter. Den går från 0 till 100 kilometer i timmen på under fyra sekunder. En vanlig bil brukar ha lite mer än 100 hästkrafter och gå från 0 till 100 på 10–15 sekunder. Toppfarten för en Lamborghini Murciélago är en bit över 300 kilometer i timmen. Men var hittar man en väg där det går att köra så fort?

6. Hur kommer framtidens bilar att se ut? Det kan förstås ingen veta, men säkert kommer en hel del att vara annorlunda. I den här

rutan kan du rita hur du tror att en bil kan se ut om hundra år. Hitta på ett namn på din bil. Skriv namnet på skylten.

Sätt kryss för det som är sant.

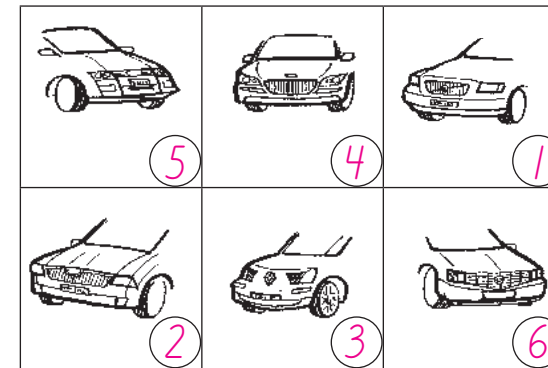
- De första bilarna hade styrspak i stället för ratt.
- PV 444 var en svensk bil.
- År 1924 kunde man köpa en T-ford för 260 dollar.
- Alla T-fordar var svarta.
- En Lamborghini Murciélago har en toppfart på 240 kilometer i timmen.
- Ångmaskiner startade snabbare än bensinmotorer.

- De första bilarna hade ångmaskin som motor.
- Volvo PV 444 blev så dyr att nästan ingen ville köpa den.
- En Lamborghini Murciélago kostar mer än två miljoner kronor.
- Totalt tillverkades fler än femtio miljoner T-fordar.

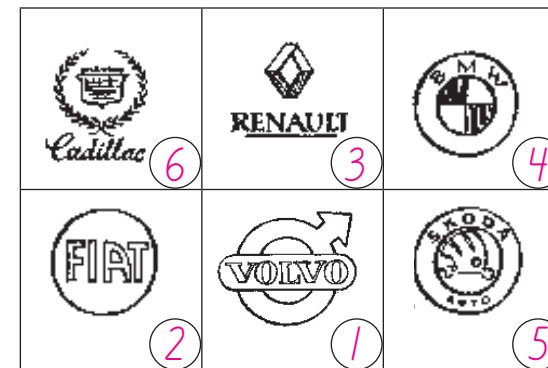
Bilar från olika länder

Läs texten och skriv rätt nummer vid rätt bil, rätt dekal och rätt land.

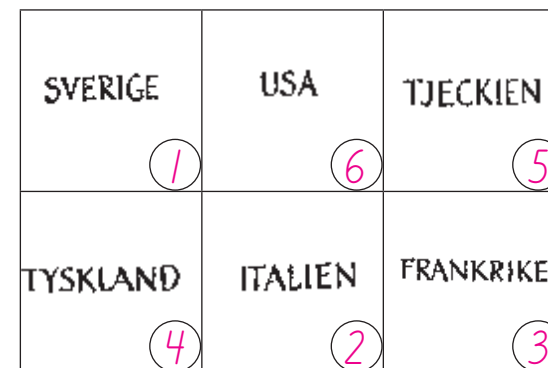
Du ska alltså skriva varje siffra tre gånger.

1. Bilen längst uppe till höger är en Volvo. Volvos dekal hittar du längst ner i mitten. Volvo är en svensk bil.
2. Fiat är en italiensk bil. Den bilen hittar du längst ner till vänster. Fiats dekal hittar du till vänster om Volvos dekal.

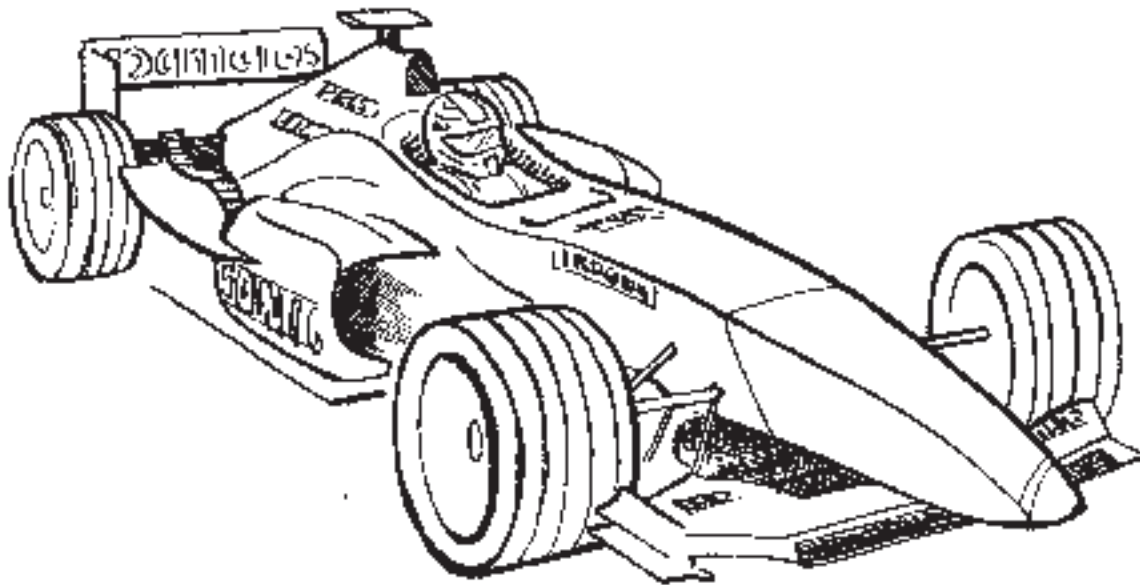

3. Frankrikes största bilmärke är Renault. Renaults dekal sitter ovanför Volvodekalen. Renaulten hittar du till höger om Fiaten.
4. BMW kommer från Tyskland. Dekalen hittar du till höger om Renaults dekal. Bilen står till vänster om Volvon.

5. Skodan står ovanför Fiaten. Under BMW-dekalen finns Skodas dekal. Skoda kommer från Tjeckien.
6. Cadillac kommer från U.S.A. Den står till höger om Renaulten. Dekalen hittar du ovanför Fiats dekal.

Formel 1

Stallet

Formel 1 är en sport där de mest kända bilmärkena tävlar om vilken bil som kan köra snabbast på särskilda racerbanor. Förmodligen är formel 1 världens dyraste sport. Det är bara några få bilmärken som har råd att hålla sig med ett stall tävlingsbilar.

Ett stall brukar bestå av flera formel 1-bilar och två förare. Stallet har flera ton med reservdelar och 100-tals däck. Man brukar ha ett femtiotal tekniker och annan personal som kan laga och serva bilarna.

Sporten kallas ibland formel 1-cirkus. Det beror på att stallen åker från tävling till tävling jorden runt. På lastbilar fraktar man alla bilar, däck och reservdelar. När lastbilarna åker på en lång rad kan man tro att det är en cirkus som flyttar till nästa stad. Världsmästerskapet i formel 1 består av ungefär tjugo tävlingar per år på olika ställen i världen.

Bilen

Formel 1-bilar väger mindre än hälften av en vanlig bil. Bilen har bara ett säte och den tillverkas av ett väldigt lätt och dyrt material. Men reglerna säger att bilen måste väga minst 605 kilo om man räknar in olja, vatten och förare. Bilen får inte vara bredare än 180 centimeter och den får inte vara högre än 95 centimeter.

Trots att bilen är så liten och lätt har den en motor på ungefär 900 hästkrafter. Det gör att den snabbt kan öka hastigheten, accelerera. Från att den står stilla till att den kör 100 kilometer per timme tar det bara 3–4 sekunder.

Bilen har stora vingar både fram och bak. Den har sådana här vingar för att luften ska trycka ner bilen mot körbanan. Då får de breda däcken bättre fäste mot vägen.

Alla bilar är utrustade med kameror. Därför kan man nästan uppleva att man åker med i en formel 1-bil under tv-sändningar.

Tävlingarna

Tävlingarna körs både på specialbyggda tävlingsbanor och på banor som har ordnats på avstängda gator.

Innan den riktiga tävlingen får bilförarna tävla om de bästa startplatserna. Det är viktigt att få stå långt fram i startfältet, eftersom luftvirvlarna bakom bilarna gör att det är väldigt svårt att köra om.

Ett lopp är lite längre än 30 mil men det tar aldrig längre än två timmar. Förarna brukar göra två eller tre depåstopp under varje lopp. Depån är en plats intill banan där teknikerna håller till. Vid depåstoppet tankar teknikerna bilen och så byter de däck. Att tanka och byta däck brukar ta mindre än tio sekunder.

Om det är svårt om komma förbi bilen framför kan det vara smart att åka in i depån. När man sedan har kommit upp på banan igen kan man passa på att komma förbi när det är dags för bilen framför att åka in i depån.

Det finns många regler att följa i en formel 1-tävling. De flesta reglerna är till för att höja säkerheten. Om förare inte bryr sig om signalflaggor, tjuvstartar, prejar en motståndare eller gör något annat som inte är tillåtet kan föraren dömas till tidsstraff. Då måste föraren köra in i depån och vänta några sekunder. Teknikerna får inte tanka eller byta däck vid ett sådant depåstopp.

Trots alla hårda regler och krav på säkerhet, händer det ibland allvarliga olyckor där förare dör. Ändå har formel 1 fortsatt att vara en väldigt stor publiksport. Kanske är det både farten och det farliga som gör tävlingarna så spännande.

Läs texten. Ringa in ja eller nej.

- Tar det ungefär tio minuter att byta däck på en formel 1-bil? ja nej
- Får en formel 1-bil vara högre än 95 centimeter? ja nej
- Är formel 1 en dyr sport? ja nej
- Brukar man tanka bilarna i depån? ja nej
- Brukar alla formel 1-bilar vara utrustade med kamera? ja nej
- Är en formel 1-bil tyngre än en vanlig bil? ja nej
- Brukar loppet ta ungefär tre timmar? ja nej
- Kan den som tjuvstartar få ett tidsstraff? ja nej

Svara på frågorna.

Varför kallas formel 1-sporten för formel 1-cirkus?

Därför att det liknar en cirkus när de åker jorden runt med sina fullastade lastbilar.

Vad menas med ett tidsstraff?

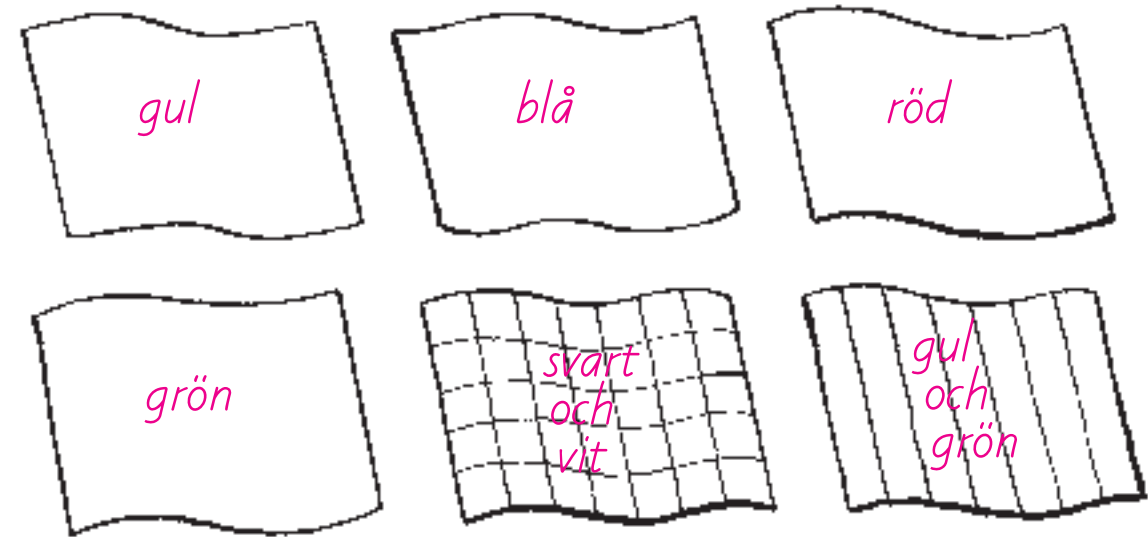
Om en förare bryter mot en regel måste föraren köra in i depån och vänta några sekunder.

Varför har formel 1-bilen vingar?

Vingarna ska trycka ner bilen mot körbanan.

Signalflaggor

I bilsporter använder man flaggor för att meddela olika saker till förarna i tävlingsbilarna. En förare i en gokart eller en formel 1-bil har ju svårt att höra om någon skulle ropa något.

Läs texten och måla flaggorna

Flaggan längst upp i mitten är helt blå. Den betyder att du måste köra åt sidan och släppa förbi den bil som försöker köra om.

Flaggan till vänster om den blå flaggan ska vara gul. Den betyder att omkörning är förbjuden och att det är något som är farligt.

En grön flagga betyder att faran är över och att omkörning nu är tillåten. Den här flaggan finns längst ner till vänster.

Längst ner till höger finns en flagga som betyder att banan har blivit halkig. Kanske har det läckt ut olja från någon bil. Den flaggan ska du måla gul- och rödrandig.

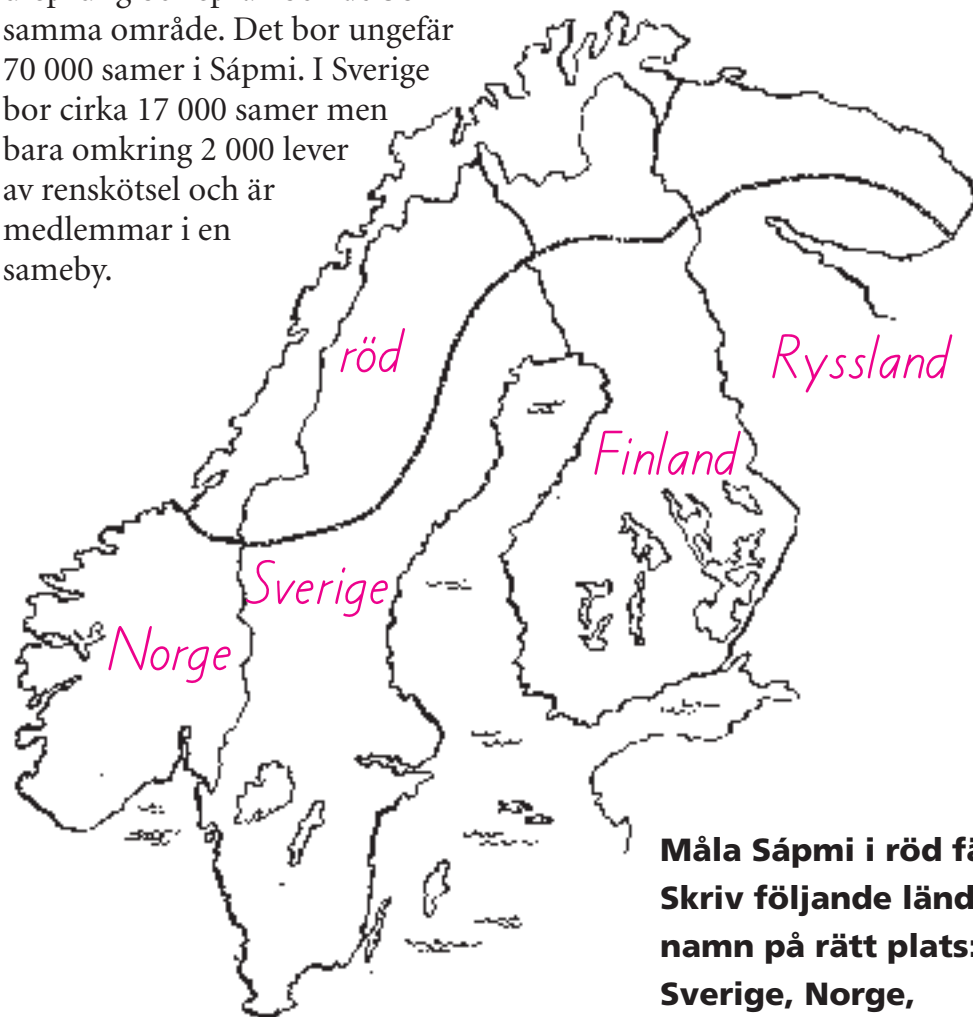
Ovanför den gul- och rödrandiga flaggan finns en helt röd flagga. Den betyder att du omedelbart ska stanna bilen och vänta.

Under den blå flaggan finns en flagga som visar att du har kört i mål och att loppet är slut. Den flaggan ska du måla svart- och vitrutig.

SAMER

Sameland – Sápmi

Samerna är utspridda över Sverige, Norge, Finland och Ryssland, men känner sig ändå som ett folk. De bor i Sameland som de kallar Sápmi. Sápmi har aldrig fört krig och aldrig styrts av kungar eller presidenter. Ändå kan man tala om en samisk nation, för samerna har samma ursprung och språk och de bor i samma område. Det bor ungefär 70 000 samer i Sápmi. I Sverige bor cirka 17 000 samer men bara omkring 2 000 lever av renskötsel och är medlemmar i en sameby.

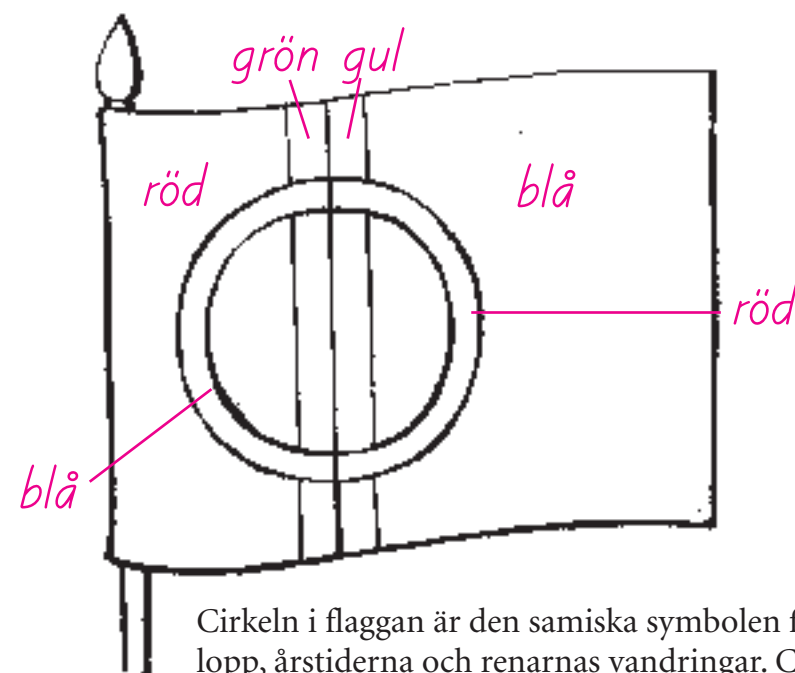
**Måla Sápmi i röd färg.
Skriv följande länders
namn på rätt plats:
Sverige, Norge,
Finland, Ryssland.
Ta hjälp av en atlas.**

Flaggan

Sápmi har sedan år 1986 en egen flagga. År 1992 bestämdes att Sápmi skulle få en egen nationaldag och året efter, den 6 februari, firades den för första gången.

Läs texten och måla flaggan.

Måla stora fältet till höger blått.
Måla stora fältet till vänster röttt.
Bandet närmast det blå fältet målar du gult.
Bandet till vänster om det gula ska vara grönt.
Den del av cirkeln som går genom det röda fältet och gröna bandet ska vara blått. Resten av cirkeln målar du röd.

Cirkeln i flaggan är den samiska symbolen för tiden, livets lopp, årstiderna och renarnas vandringar. Cirkeln är också en symbol för solen och månen. Solringen är den röda delen och månringen den blå.

Färgerna i flaggan kommer från de samiska dräkterna.

Samernas historia

Samerna anses vara Nordens urbefolkning och de första människor som levde där.

De allra första samerna levde av jakt och fiske. De jagade älg, vildrenar och andra djur. De fiskade och plockade bär och växter.

Samerna var ett nomadfolk. Det betyder att de flyttade mellan olika jaktmarker och fiskevatten. Så småningom började samerna tämja renar och sköta om dem. Då följde de renarna på deras vandringar mellan olika betesmarker. Renen gav samnen nästan allt han behövde. Av köttet bereddes mat och av skinnet syddes skor, pälsar och väskor. Av horn och ben tillverkades knivskaft, smycken och mycket annat.

I dag bedrivs renskötseln på ett mycket mera effektivt sätt. Det är cirka 2 000 samer som arbetar med renar. De allra flesta lever på samma sätt som vi andra i Sverige. De bor i vanliga hus och lägenheter runtom i landet och har vanliga jobb. Vissa menar att de flesta samer bor och arbetar i Stockholm. Så ibland säger man lite på skoj att Stockholm är Sveriges största sameby.

Samerna har sitt eget språk, samiskan. Den är släkt med finskan. Längst i öst talar man östsamiska. I norra Finland, Norge och Sverige talar man nordsamiska. Och längst i söder är det sydsamiska som talas. Det är stor skillnad mellan de olika dialekterna.

Samernas vackra dräkter har gjort samerna kända över hela världen. Förr bars dräkterna till vardags, men numera har man dem bara vid högtider och sammankomster av olika slag.

1. Vad levde de allra första samerna av?

De levde av jakt och fiske.

2. Hur många samer sysslar med renskötsel i dag?

Det är ca 2000 samer som gör det.

3. Hur bor de flesta samer i Sverige i dag?

De bor i vanliga hus och lägenheter.

Kåtan

Förr bodde samerna inte i vanliga hus som nu, utan i stora tält som kallas kåtor. Kåtorna var lätta att sätta upp och ta ner när man ville dra vidare. De byggdes av långa trästänger som ställdes mot varandra och sedan täcktes med en kraftig tältduk.

Vinterkåtan täcktes med näver och torv och blev på så sätt en varmare och tätare kåta.

Nuförtiden övernattar samerna oftast i små stugor på fjället eller i skogen. På vintern bor de i moderna hus i byar och städer.

Rita färdigt bilden av kåtan.

Läs beskrivningen och rita in det som fattas.

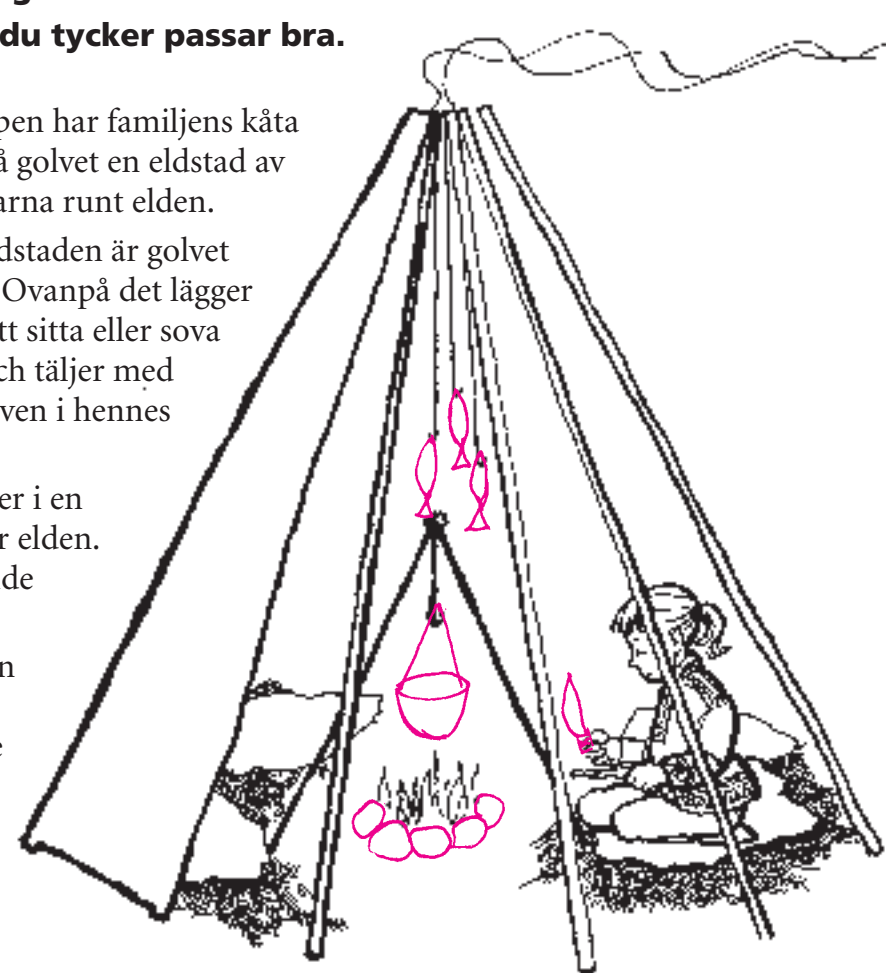
Måla i färger du tycker passar bra.

Högst upp i toppen har familjens kåta ett rökhål och på golvet en eldstad av stenar. Rita stenarna runt elden.

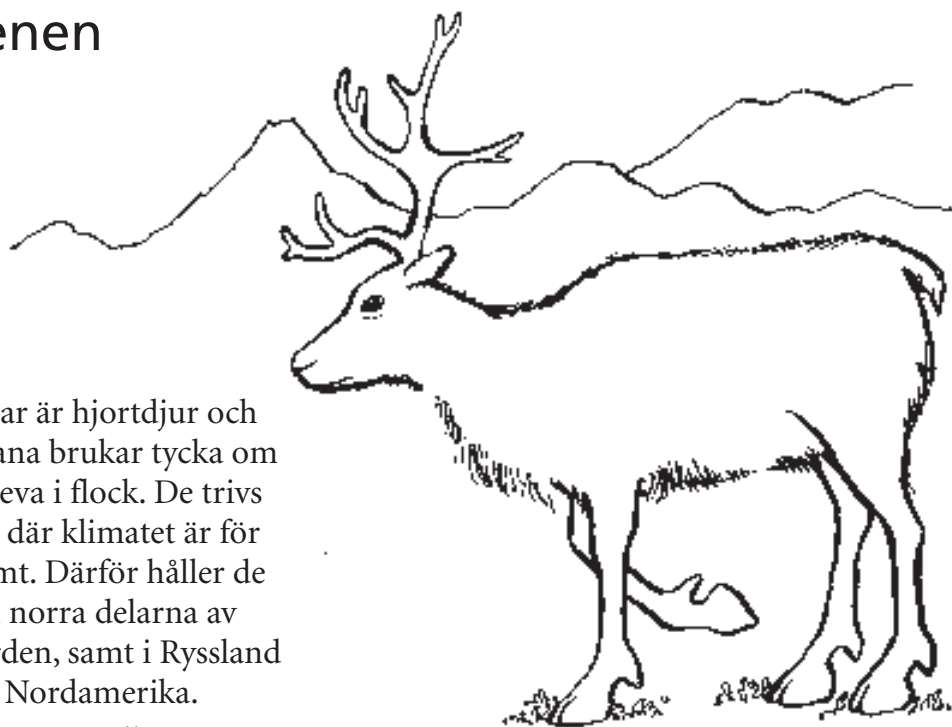
Runtomkring eldstaden är golvet täckt av granris. Ovanpå det lägger man renhudar att sitta eller sova på. Laila sitter och täljer med en kniv. Rita kniven i hennes hand.

Kokgrytan hänger i en ställning ovanför elden. Rita den hängande kokgrytan.

I toppen av kåtan hänger fisk till rökning. Rita tre fiskar.

Renen

Renar är hjortdjur och sådana brukar tycka om att leva i flock. De trivs inte där klimatet är för varmt. Därför håller de till i norra delarna av Norden, samt i Ryssland och Nordamerika.

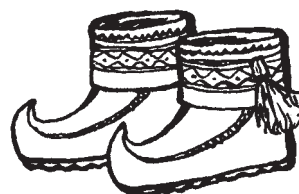
I Sverige är alla 250 000 renar tamrenar. Det betyder att varje ren tillhör en speciell ägare. Du kanske har sett bilder när renar fångas in med långa kastlinor och beundrat samernas skicklighet. Repet kallas för lasso på engelska eller suohpan på samiska.

Renen är ett oerhört viktigt djur för samerna. Man skulle nästan kunna jämföra den med korna för en mjölkbonde. Förr i världen sysselsatte sig hela familjen med att bearbeta skinnet, hornen och benen som renen gav. Dessutom fick man den viktigaste födan av renens kött. Ofta torkades köttet för att kunna förvaras under en längre tid. Torkat renkött kan i dag köpas i vanliga affärer och är en delikatess. En delikatess är mat som är god och lite dyr och ovanlig.

Renhanen kallas sarv och honan vaja. Båda har horn som är täckta av en sammetsliknande hud så länge som de växer. Är du uppe i fjällen på vandring kanske du kan hitta ett horn som en sarv eller vaja har fällt året innan.

Renarna är utrustade för att trivas i kyla. Pälsen är mycket varm därför att varje hårstrå är ihåligt och fyllt med luft. Luft isolerar bra mot kyla.

Klövarna är bredare än hos andra hjortdjur för att renen inte ska sjunka ner i den djupa snön. Den har också nytta av de breda klövarna när den gräver fram födan under snön. Vintertid består födan mest av olika slags lavar. På sommaren äter de gräs, löv, svamp och andra växter.

Några få renar görs tama för att användas som dragdjur. Släden som renen drar kallas för ackja.

Avsluta meningen.

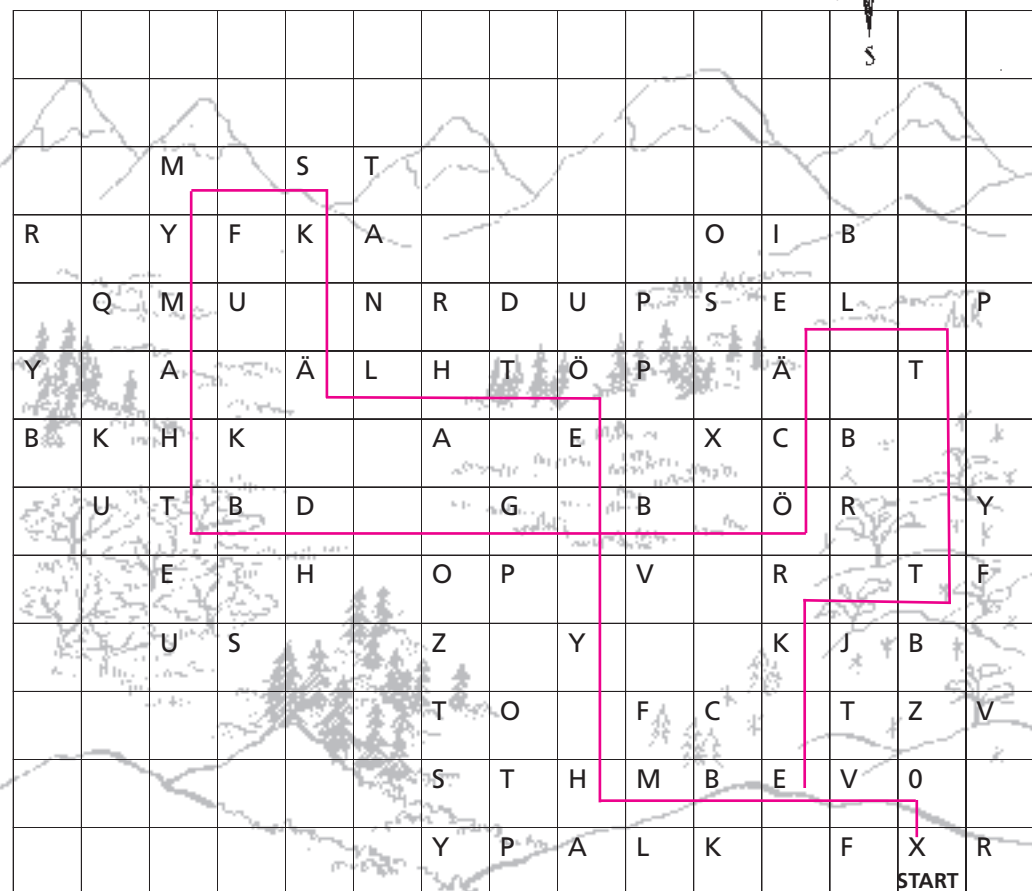
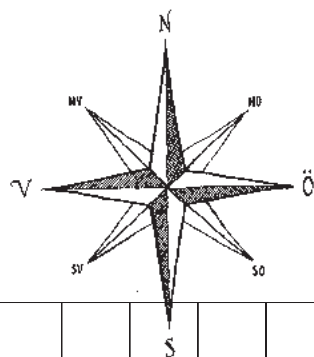
Dra streck.

- Renens päls är varm ... som den faller varje höst.
- Renhonan kallas ... är renens klövar breda.
- Sarven har horn ... eftersom varje hårstrå är ihåligt.
- För att inte sjunka ner i snön ... äter renarna gräs.
- På sommaren ... för att gräva fram föda.
- Klövarna används ... finns cirka 250 000 renar.
- Renhanen kallas ... vaja.
- På vintern äter renen olika slags ... kastlina
- I Sverige ... lavar.
- Renar fångas med en ... sarv.

Vad heter kastlinan som samnen använder för att fånga in renen med?

1. På engelska lasso
2. På samiska suohpan

Renens vandring

Förr var det renarnas vandringar som bestämde samernas liv. De fick bo i kåtor som var lätta att flytta för att kunna följa med renarna när de bytte betesmarker. Samerna delade upp arbetet med renarna i åtta årstider.

Du ska hjälpa till att flytta renen efter anvisningarna. Om du är osäker på väderstrecken kan du titta på kompassrosen längst upp till höger. Börja vid start och vandra efter anvisningarna med din penna. I rutan som du stannar upp vid finns en bokstav. Den ska du skriva på raden här nedanför. Bokstäverna bildar ett ord. Vilket?

HÖSTBETE

1. Vår: Kalvning

För att komma till kalvningslandet som ligger i lågfjället ska du gå en ruta norrut och fem rutor västerut. Där finns bra bete för vajan.

2. Vår sommar: Bete

Renarna betar gräs och löv nedanför kalfjället.

Gå sex rutor norrut så hamnar du där.

3. Sommar: Kalvmärkning

Det är varmt och renarna söker sig upp till svalkan på högfjället.

Därför ska du gå fyra rutor mot väster och tre rutor mot norr. Här markerar samerna de nya kalvarna i öronen.

4. Höst sommar: Bete

Gå två rutor västerut och fem rutor söderut.

Där ska renarna äta gräs, örter och svamp i björkskogen.

5. Höst: Sarvslakt

Före renarnas parningstid slaktas en stor mängd sarvar.

Platsen för det hittar du om du går sju rutor åt öster.

6. Höst vinter: Skiljning, flyttning, höstslakt

Gå två rutor mot öst och tre rutor mot norr. Här delas renarna upp i mindre grupper och räknas. Många renar går till slakt.

7. Vinter: Vinterbete

För att komma till vinterbetet ska du gå två rutor åt öster och fyra rutor åt söder.

Renarna äter lavar i skogen. De gräver fram lavar under snön och betar hänglav från träden.

8. Vårvinter: Vårflyttning

Renarna vill dra vidare till fjället och vajorna vill till kalvningslandet.

Gå därför två rutor mot väst och tre rutor mot syd.

Nåjd och jojk

För flera hundra år sedan hade samerna fortfarande en religion som innebar att man dyrkade krafter i naturen. De viktigaste ledarna i deras religion var nåjderna. De var speciella heliga män som ansågs vara mycket lärda och kunde se in i framtiden. Många gånger var det familjens ledare som fick den uppgiften. Indianernas motsvarighet till nåjden är medicinmannen.

Genom en särskild ceremoni försökte nåjden kalla på samernas andar. Trummorna tillfrågades i olika frågor och användes då som spåtrummor. En spåtrumma hade symboler målade på trumskinet i blod eller röd färg. En ring som placerades på trumskinet fick hoppa omkring när nåjden slog på trumman. När den hoppade till en viss symbol uttydde nåjden det på ett särskilt sätt. Ibland använde nåjden en magisk sång tillsammans med sin trumma för att bättre kunna kontakta andarna.

Jojken är samernas egen dikt och sång. Melodin är ofta entonig och röst och tonhöjd växlar. Ibland sjungs jojken utan ord. Den som jojkar uttrycker både glädje och sorg i sången.

Samerna säger att de ”jojkar någon eller något”. Förr fick nyfödda barn en jojk som var deras egen livets igenom. Att göra en jojk om sig själv anses skrytsamt.

I dag komponerar samer modern musik som bygger på den gamla jojken. Då blandar man jojk med pop, rock, rap och folkmusik från olika länder.

Läs texten och svara på frågorna.

1. Vad kallades samernas religiösa ledare?

Han kallas nåjd.

2. Vilket instrument användes för att kunna spå?

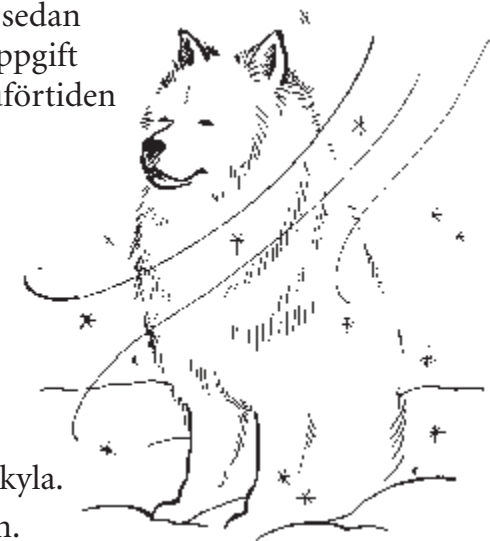
Då användes en spåtrumma.

3. Vad kallas samernas egen sång?

Den kallas jojk.

Lapphund

Hundrasen lapphund (sámebena) har samerna använt sedan urminnes tider. Den följde troligtvis med samerna när de kom till Sápmiland som jägarfolk. Då användes den som jakthund. När samerna sedan började tämja renar blev hundens viktigaste uppgift att valla renar och att jobba som slädhund. Nuförtiden är den också en populär sällskapshund.

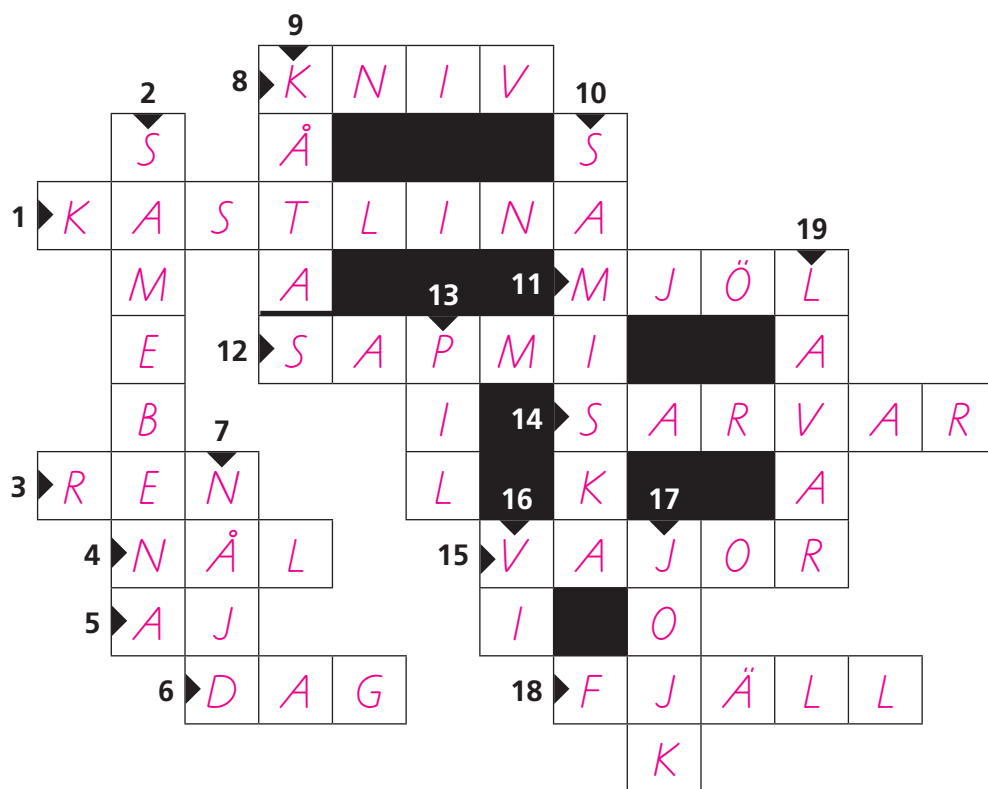

Sätt kryss för det som är sant.

- Samerna har en egen nationaldag.
- Sameflaggens färger är blått, gult och vitt.
- Renens päls är varm och isolerar bra mot kyla.
- Renarna kan gräva fram födan under snön.
- I Sverige finns bara vilda renar.
- En kastlina kallas suohpan på samiska.
- Torkat renkött är vardagsmat.
- Renkon kallas vaja.
- Sápmi är ett annat namn för Sameland.
- Alla samer bor i Norge.
- Släden som renen drar heter ackja.
- Av renhorn och ben kan man slöjda knivskaft och smycken.
- Alla samer bor i kåtor.
- De flesta samer bor i vanliga hus eller lägenheter.
- Samerna sköter sina hjordar med hjälp av snöskoter, bil, båt och flyg.
- Jojk är en trumma.
- Jojken är ofta entonig.
- Det anses skrytsamt att göra en jojk om sig själv.
- Symboltrumman hade symboler i röd färg.
- Sámebena är samiska för lapphund.

Samekryss

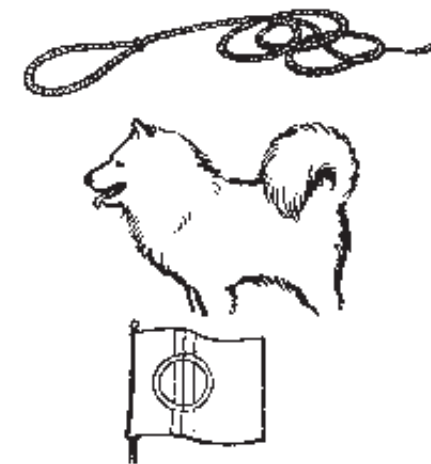
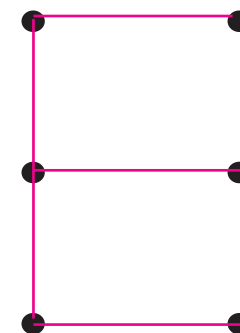
1. Annat ord för lasso.
2. Samiska för lapphund.
3. Viktigt djur för samerna.
4. Syr man med.
5. Utrop när det gör ont.
6. Motsats till natt.
7. Viktig man i samernas religion.
8. Vasst föremål som man kan snida med.
9. Flyttbar bostad på fjället.
10. Samernas eget språk.
11. Används när man bakar bröd.
12. Annat namn för sameland.
13. Kan läggas på båge.
14. Namn för rentjurar.
15. Namn för renkor.
16. Motsatsen till ni.
17. Samernas dikt och sång.
18. Höga berg.
19. Sådant äter renar.

Hemliga bokstaven

Läs texten och rita streck.

Gör du rätt kommer strecken att bilda en bokstav.

Om en lapphund kan kallas sarv, ska du dra ett streck från hunden till lasso.

Om en vaja är en renko, ska du dra ett streck från renen till lasso.

Om en jojk är en slags ordlös sång, ska du dra ett streck från kåtan till samnen.

Om kåtan görs av snö, ska du dra ett streck från flaggan till hunden.

Om Sápmi är samernas land, ska du dra ett streck från renen till samnen.

Om renen inte kan ha horn, ska du dra ett streck från samnen till lasso.

Om samernas flagga är vit och blå, ska du dra ett streck från flaggan till samnen.

Om flaggan har en cirkel, ska du dra ett streck från flaggan till kåtan.

Om de flesta samer bor i hus eller lägenheter, ska du dra ett streck från samnen till hunden.

Om alla samer har renar, ska du dra ett streck från renen till hunden.

Vilken bokstav fick du?

    E

Hundar

I tiotusentals år har hundar och människor levt tillsammans. Hundarna har hjälpt människor att jaga och de har också skyddat och vaktat deras hus eller boskap.

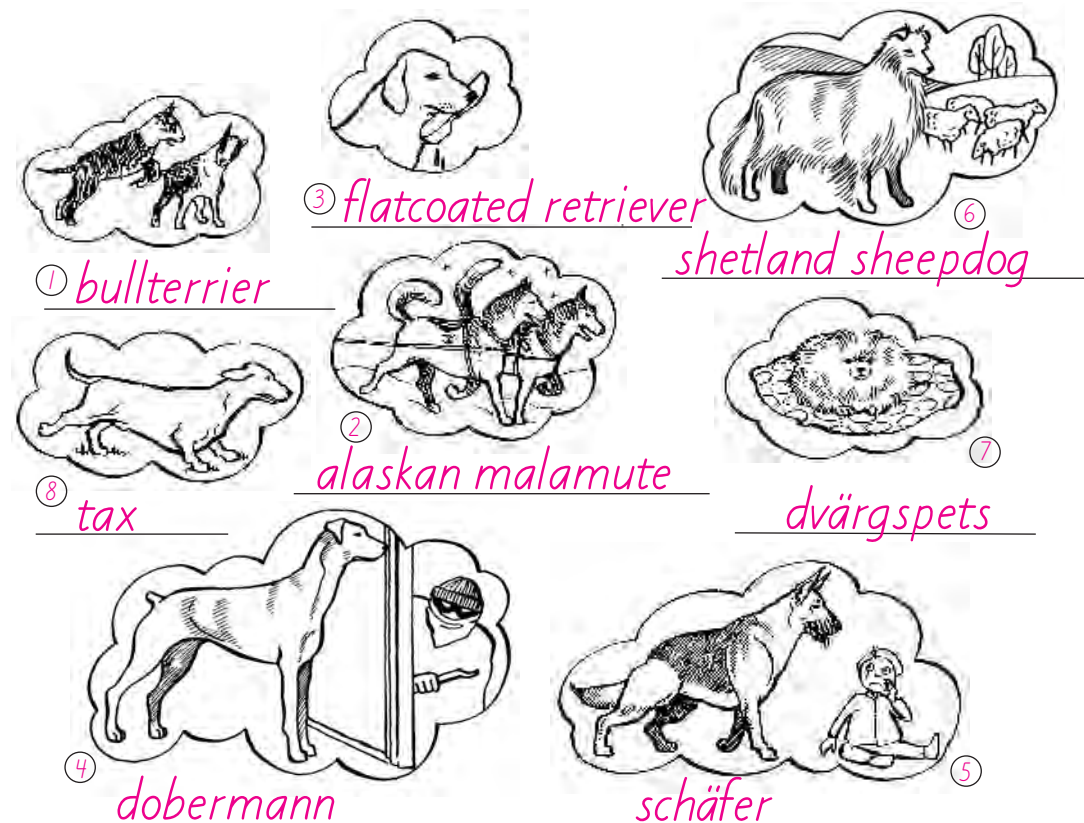
Kanske var de första "hundarna" valpar till vargar eller vildhundar som människorna hade dödat. När vargungarna växte upp tillsammans med människor blev människorna deras flock. Vargar och andra hundliknande djur lever i flock och har lätt att anpassa sig till andra i flocken. Överallt i världen där det fanns människor blev hundarna deras husdjur.

Folk har låtit sina bästa hundar få valpar med varandra. Därför har hundarna utvecklats till många olika raser. Vissa har blivit små och ettriga för att de ska kunna jaga ut rävar ur deras bon. Andra har blivit duktiga på att simma och hämta byten i vattnet. Åter andra blev duktiga på att dra tunga slädar eller springa långa sträckor utan att bli trötta.

Läs texten och skriv rätt nummer i cirklarna.

Skriv rätt ras på linjerna.

1. Jag är en bullterrier. Mina förfäder användes till hundslagsmål. Människor tyckte att det var en rolig underhållning att se hundar slåss med varandra. Nuförtiden är hundslagsmål förbjudet som underhållning.
2. Jag älskar att dra tunga slädar tillsammans med mina vänner. Min ras kallas alaskan malamute.
3. Jag är en flatcoated retriever. Titta vilket fint byte jag har i munnen! Jag hittade det ute i vattnet.

4. Eftersom jag är en dobermann, tänker jag inte släppa in någon i huset. Min ras är nämligen känd för att vara duktiga vakthundar.
5. Jag brukar ofta jobba som polishund. Det beror på att jag är både lättlärd och modig. Jag kan söka upp gömda saker eller bortsprungna barn och jag kan skydda min matte eller husse mot farliga banditer. Min ras kallas schäfer.
6. Jag är en shetland sheepdog och älskar att hålla reda på mattes alla får. Jag har lätt för att lära, så min ras används ofta i lydningstävlingar.
7. Jag är en dvärgspets och min största uppgift är att hålla husse sällskap. Men skulle en tjuv bryta sig in hos oss är jag ett alldeles utmärkt tjuvlarm.
8. Vi taxar är nog mest kända för våra korta ben, men trots att vi är så små är vi väldigt duktiga jakthundar. Vi används både till att jaga rådjur och rävar. Om räven skulle smita in i sin lya springer jag modigt efter. Eftersom mina ben är så korta är det lätt att ta sig igenom de trånga gångarna.

Svara på frågorna.

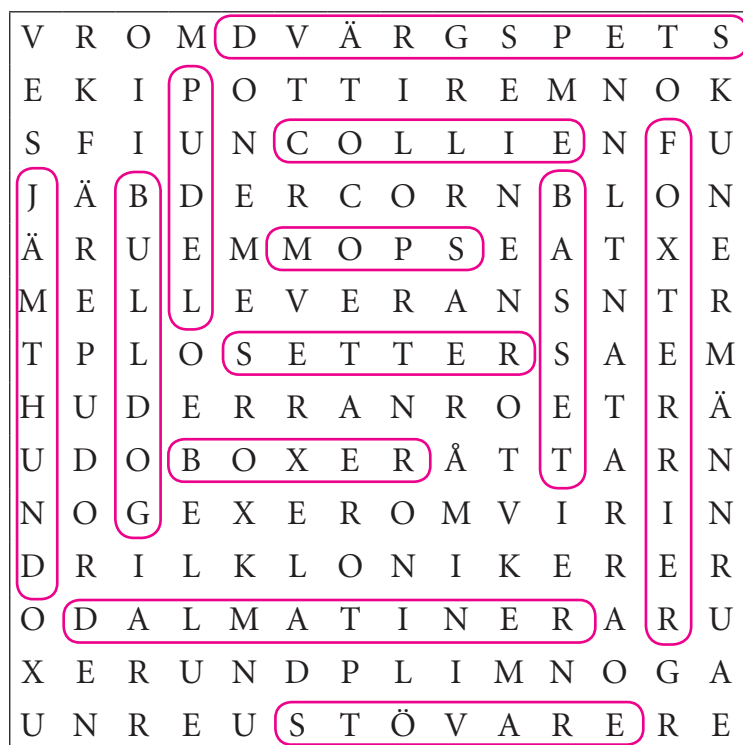
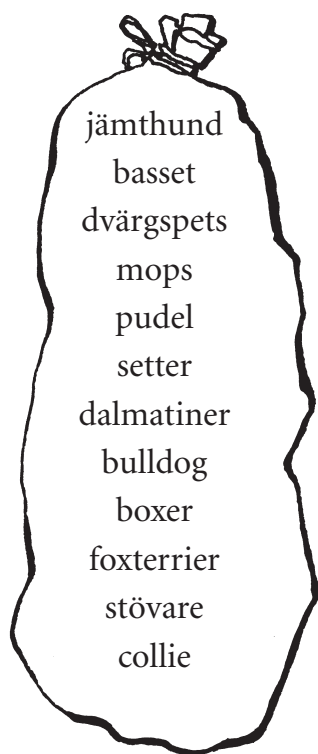
Ge fyra exempel på vad hundar kan användas till.

Hundar kan användas vid jakt, dra slädar, vakta får, leta reda på bortsprungna barn, skydda människor, vakta hus och användas som sällskap.

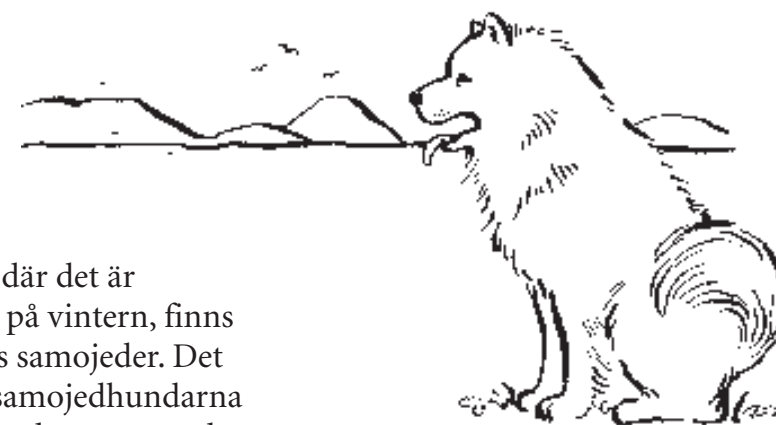
Vad användes bullterriern till förr i tiden?

Den användes till hundslagsmål.

I rutan finns namnen på tolv olika hundraser gömda. Ringa in namnen. De kan stå vågrätt eller lodrätt. (De gömda hundraserna hittar du i påsen.)

Samojed

I norra Ryssland, där det är fruktansvärt kallt på vintern, finns ett folk som kallas samojeder. Det var där de första samojedhundarna fanns. Samojedhundarna användes främst till att vakta och valla renhjordar. Ibland fick de också dra slädar, som människorna kunde åka med.

Även nuförtiden använder man samojeder till att dra slädar, men mest används hunden som sällskapsdjur. Den är både tålig och snäll.

Samojeden har en tjock, vit päls. För att den inte ska håra så mycket kan den behöva borstas flera gånger i veckan. Varje gång man borstar kan man fylla en hel kasse full med hår. Det går att spinna

garn av håret och sticka varma kläder av det.

Samojeder älskar att leka i snön. Eftersom pälsen är så tjock klarar den av att sova utomhus, även om det skulle bli 20 eller 30 grader kallt.

Precis som andra spetshundar har den en krokig svans som lägger sig mot ryggen.

Om du skaffar dig en samojed måste du räkna med långa promenader varje dag. En samojed behöver mycket motion.

Sätt kryss för det som är sant.

- Samojedhundar kom ursprungligen från Japan.
- De användes till att vakta renhjordar.
- Samojederna användes till att dra slädar.
- Samojederna har en varm, tjock, gulbrun päls.
- När man borstar en samojed kan man fylla en hel kasse med hår.
- Av samojedhår kan man spinna garn.
- Samojeden har en lång, rak svans.
- Den behöver mycket motion.

Chihuahua

(Namnet uttalas "Tjivava".)

Chihuahuan är världens minsta hundras. Vissa chihuahuor väger bara ett halvt kilo när de är vuxna. Det betyder att två chihuahuor kan väga lika mycket som ett mjölkpaket. Trots att den är så liten är den en riktigt modig liten krabat. Den är både tuff och tålig. Men man måste vara försiktig så att man inte tappar den i golvet. Då kan den skada sig allvarligt. De första chihuahuorna bodde tillsammans med Sydamerikas indianer. Ingen vet säkert vad de användes till. Kanske födde man upp chihuahua-hundar för att sedan äta upp dem, eller också hade man dem i templen. Efterhand slutade människorna

att intressera sig för chihuahuor. Folk tyckte nog att de hade för lite nytta av dem. Rasen höll på att bli helt utrotad. Men i den mexikanska staden Chihuahua hittade man några exemplar som fanns kvar. Rasen började födas upp till sällskapshundar i USA och snart blev det en riktigt populär ras. I USA är den en av de tio vanligaste hundarna. I Sverige är inte chihuahuorna lika vanliga, men det händer ibland att man får se en liten chihuahua i sin ägares väska. Eftersom den är så liten behöver den inte lika långa promenader som större hundar.

Läs frågorna.

Ringa in ja eller nej.

Är chihuahuan världens minsta hundras?	☒ ja	☐ nej
Väger en chihuahua något mer än tre kilo?	☐ ja	☒ nej
Är chihuahuan en ömtålig hund?	☒ ja	☐ nej
Bodde de första chihuahuorna i Italien?	☐ ja	☒ nej
Höll chihuahuan på att bli utrotad?	☒ ja	☐ nej
Är chihuahuan populär i USA?	☒ ja	☐ nej

Chow-chow

Förr i tiden fanns bara chow-chowhundar i Kina och Mongoliet. Troligen användes de som krigs- och jakthundar. Sedan började man ha chow-chow till köttdjur. Folk födde upp hundarna för att sedan äta upp dem. Hund ansågs vara väldigt god mat. Försäljningen av hundkött förbjöds i Kina under 1900-talet, men på vissa håll i världen äter man fortfarande hundar. En chow-chow kan vara svart, vit, blå eller röd. Den har en tjock päls och en krokig svans som lägger sig över ryggen. Det finns två saker

som chow-chowen är alldeles ensam om. Den har en blåsvart tunga och bakbenen är nästan helt raka. Det ser nästan ut som om den går på styltor.

Pälsen måste borstas varje dag, och precis som alla andra stora hundar behöver den mycket motion.

Den är oftast snäll mot barn, men är ibland misstänksam mot främlingar.

Svara på frågorna.

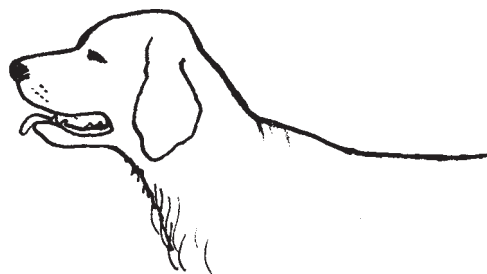
På vilka tre sätt användes chow-chowhundar förr i tiden?

De användes som krigshundar, jakthundar och till mat.

Vad är det för speciellt med chow-chowhundens bakben?

De är nästan helt raka.

Golden retriever

En av de mest populära hundraserna är golden retriever. Den används mest som sällskapshund, men är egentligen en jakthund som är speciellt duktig på att jaga fågel. När jägaren har skjutit simmar golden retrievern gärna i väg och hämtar den döda fågeln. Golden retrievern är väldigt duktig på att simma. Den har till och med simhud mellan tårna, så att det ska gå lättare.

Det kallas att apportera när hundar hämtar döda djur eller saker. Golden retrievern älskar att bära byten i munnen. När den inte har någon fågel att bära på vill den

gärna ha något annat, kanske en socka eller en boll.

Golden retrievern är ofta precis så snäll och godmodig som den ser ut, men den passar egentligen inte så bra ihop med riktigt små barn. Den är en ganska känslig hund. Om ett litet barn kramar den hårt eller sliter den i örat, kan den bli rädd och kan i värsta fall hugga.

En golden retriever behöver mycket motion och dessutom behöver den hela tiden tränas och lära sig nya saker för att må bra.

Dra streck till ordet som saknas i varje mening.

Golden retrievern är speciellt duktig på att jaga ____.*

Golden retrievern passar inte så bra med riktigt små ____.*

Golden retrievern behöver mycket ____.*

Golden retrievern har ____ mellan tårna.*

Golden retrievern är en av de mest ____ hundraserna i Sverige.*

Det kallas att ____ när hundar hämtar saker eller döda djur.*

motion

apportera

fågel

populära

barn

simhud

Vilken hund är det?

Läs meningarna.

Skriv rätt siffra under bilderna.

3 4 12 15

5 7 8 14

2 9 11 13

1 6 10 16

- Egentligen är jag en fågelhund, en hund som används vid fågeljakt.
- Jag blir lätt misstänksam mot främlingar.
- Förr i tiden användes min ras till att vakta renar.
- Min päls är tjock och vit.
- Man måste vara försiktig så att man inte tappar mig i golvet.
- Jag tycker om att bära saker i munnen.
- Förr bodde vi med indianerna i Sydamerika.
- Jag är den minsta hunden av alla.
- Jag har en blåsvart tunga.
- Jag har simhud mellan tårna.
- Mina bakben är nästan helt raka.
- Jag tycker om att dra slädar.
- För länge sedan användes min ras till krigshundar.
- Min ras höll nästan på att bli utrotad.
- Jag trivs bäst när det är riktigt kallt.
- Min ras är en av de populäraste i Sverige.

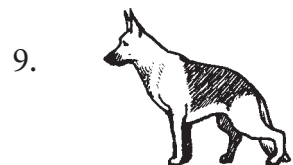
Hundkryss

- Hundens näsa
- Taxar, schäfrar och samojeder är olika ...
- Längst bak på en hund.
- Världens minsta hund.

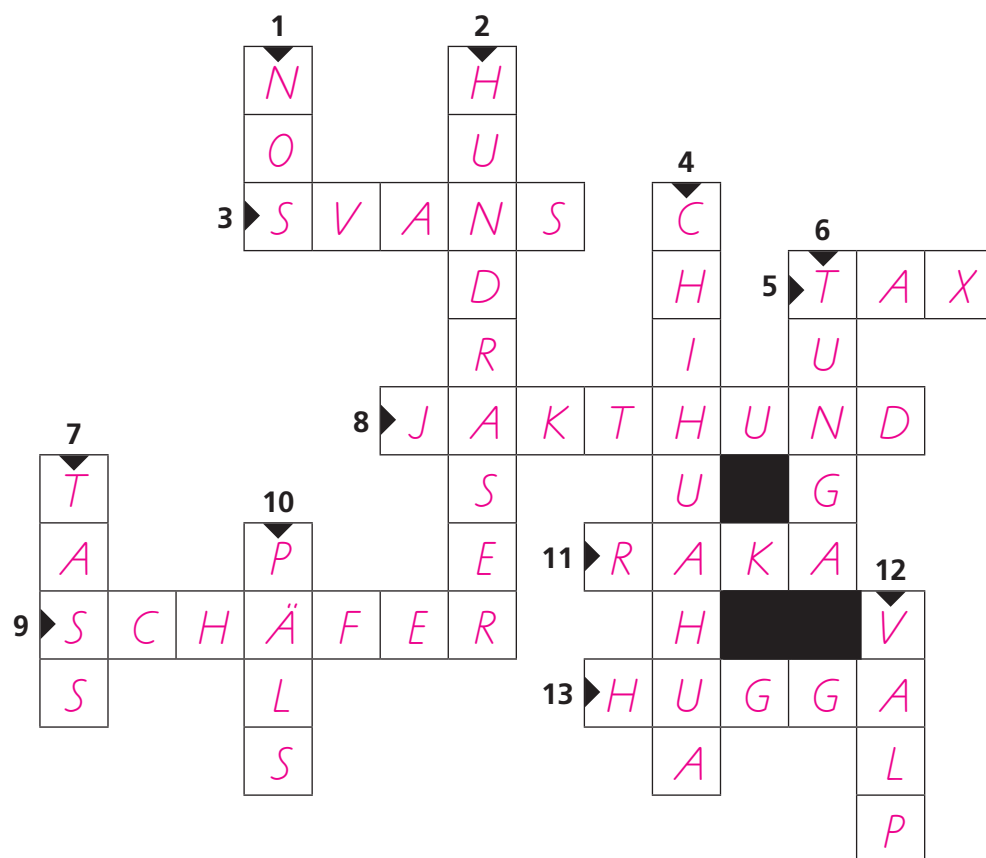

- En chow-chow har en blå sådan.
- Hundens fot

- En hund som används av jägare.

- Så kallas hundens håriga skinn.
- Så är chow-chowens bakben.
- Hundbarn
- Ett annat ord för att bita snabbt och hårt.

Slädhundarna, del 1

Hej! Jag heter Agnes. Nu ska jag berätta om ett riktigt äventyr. Det började på julaftonens kväll när vi hade öppnat alla paket utom ett. Kvar i julklappssäcken låg ett ynkligt, litet paket från mammas rika faster, Gerda. Paketet var till hela vår familj. Vi hjälptes åt att öppna och plötsligt föll en hel bunt med tusenlappar ut från en liten pappkartong. ”Varsågod! Här får ni en påsksemester i julklapp från mig. Använd pengarna väl! Er faster Gerda”, stod det på en lapp.

Mamma, pappa och jag hade helt olika förslag på hur vi skulle använda pengarna. Pappa ville att vi skulle åka till Kanarieöarna och sola, jag ville åka på konsert i Göteborg och mamma var helt uppslukad av tanken på att åka hundspann. Därför skrev vi var sitt förslag på små papperslappar som vi stoppade i en burk. Sedan drog vi lott om vad vi skulle göra på påsklovet. Mamma vann.

Tre månader senare satt vi på flyget till Kiruna. När vi gick in för landning kunde jag se de små björkarna sticka upp ur snön. Det var väldigt kallt och det ångade ur munnen när vi klev ur planet. En liten buss stod och väntade vid flygplatsen. På bussen fanns en skylt med texten: ”Mickes hundresor”.

– Äntligen, suckade mamma. Tänk, om bara några timmar kommer vi att få åka ett äkta hundspann.

Det var mitt på dagen när vi kom fram till Mickes gård. Det var ett gammalt timmerhus och runt huset fanns minst tio stora hundgårdar. En hundgård är ett litet område med stängsel runtom. I hundgårdarna fanns också ett litet hus där hundarna gick in för att värma sig.

Vi ställde in vår packning på rummet, klädde på oss våra varmaste kläder och skyndade sedan ut på gårdsplanen igen. Micke hade redan börjat spänna fast hundar framför en släde. Det syntes på hundarna att de älskade att bli fastspända och de såg väldigt ivriga ut.

Jag undrade om jag kunde få köra spannet, men Micke skakade på huvudet.

– Det krävs mycket vana för att kunna köra det här hundspannet, sa han. Men om du vill kan du ställa dig här på bromsen medan jag plockar ihop lite vedpinnar till lunchelden.

Jag ställde mig på hundförarplatsen och låtsades att jag var en hundförare på riktigt. Jag låtsades att jag åkte fram över det snöiga landskapet och att hundarna kämpade och drog.

– Tjo! ropade jag.

Plötsligt började hundarna att dra.

– Stopp! Stanna! skrek jag, men hundarna ville inte lyssna.

Kälken började glida framåt med ett ryck. När kälken rörde sig drog hundarna allt hårdare. Jag höll fast i kälken så hårt jag kunde, medan farten ökade alltmer.

– Ställ dig på bromsen, ropade Micke som kom springande ut från skogsdungen.

Jag ställde mig med båda fötterna på bromsen, men det hjälpte inte. Jag var alldeles för lätt. Hundarna drog och ökade farten. De tycktes inte märka att jag bromsade. Micke slängde all ved och rusade efter oss, men avståndet mellan oss ökade alltmer. Mamma och pappa stod bara och gapade.

Sätt kryss för det som är sant.

- Familjen fick pengar till semester i julklapp.
- Mamman ville åka till Kanarieöarna.
- Agnes ville åka på konsert.
- Familjen åkte flyg till Kiruna.
- Micke kom och hämtade på flygplatsen med ett hundspann.
- Hundarna älskade att bli fastspända framför släden.
- När Agnes ställde sig på bromsen stannade släden tvärt.
- När Agnes ropade stopp, så stannade hundarna.

Slädhundarna, del 2

Hundarna tycktes veta vart de ville. De drog kälken tvärs över en liten sjö och in i skogen på andra sidan. Jag höll fast hårt i kälken för att inte ramla av. Jag ville ju inte bli kvarlämnad ensam mitt inne i en skog.

Jag vet inte hur länge hundarna drog mig genom ödemarken. Vi åkte över snötäckta myrar och genom skogsdungar med fjällbjörk. Nedför backar och längs isbelagda sjöar. Visst var det härligt att få åka på det här viset, men jag började bli ordentligt rädd när solen försvann bakom fjällen. Sakta blev det allt mörkare och jag hade inte en aning om var jag befann mig eller vart vi var på väg.

Så helt plötsligt stannade vi med ett ryck. Kälken hade kilats fast mellan två träd och nu satt den stenhårt fast. Jag klev av släden och försökte dra loss den, men den gick inte att rubba.

Hundarna satt fast i sina selar. De ylade och skällde, men jag tordes inte gå fram och spänna loss dem, eftersom jag var rädd att de skulle bita mig.

I släden låg en väska fastbunden. Jag öppnade väskan och upptäckte att där fanns vår lunchmat. Toppen! Nu skulle jag inte behöva svälta. Jag slängde några korvbitar till varje hund och sedan böjade jag själv gnaga på den halvfrusna korven.

När jag hade ätit mig mätt satte jag mig på släden och lyssnade. Det hördes ingenting utom hundarna som ibland satte sig att yla. Runt omkring mig stod björkskogen tät. Trots att snön lyste upp litet kunde jag bara se ett tjugotal meter in i skogen. Mörkare än så här kunde det nog inte bli på fjället.

Jag frös om fötterna så att det värkte. Händerna stoppade jag in i mina armhålor för att de skulle hålla värmen. Om jag hade haft tändstickor kunde jag ha brutit några torra pinnar från träden och tänt en brasa.

Undrar hur länge jag kan klara mig innan jag fryser ihjäl, tänkte jag medan tårarna började rinna utför kinderna. Jag fick en klump i halsen och kände paniken komma krypande. Snälla, snälla! Jag vill inte vara ensam längre.

Då hörde jag ett svagt motorljud. Ljudet kom närmare och närmare. Jag såg ett starkt strålkastarljus svepa fram och tillbaka i björkskogen. Ni kan inte ana vad glad jag blev när jag såg Micke komma med sin snöskoter. Bakom Micke, på skotern, satt mamma. Hon blev nog lika glad som jag när hon upptäckte att jag satt oskadd, men stelfrusen på hundsläden.

Micke ryckte loss släden. Han gick fram till var och en av hundarna och pratade en stund. Det verkade som om Micke hade varit mer orolig för hundarna än för mig. På hemvägen åkte mamma och jag på snöskotern. Micke kom efter med hundsläden och alla hundarna, som verkade lyckliga att återigen få dra det tunga lasset.

När vi satt i stugan på kvällen och jag berättade om det som hade hänt, kändes det inte så hemskt längre. Den otäcka utflykten hade förvandlats till ett spännande äventyr.

Svara på frågorna.

Varför stannade hundarna?

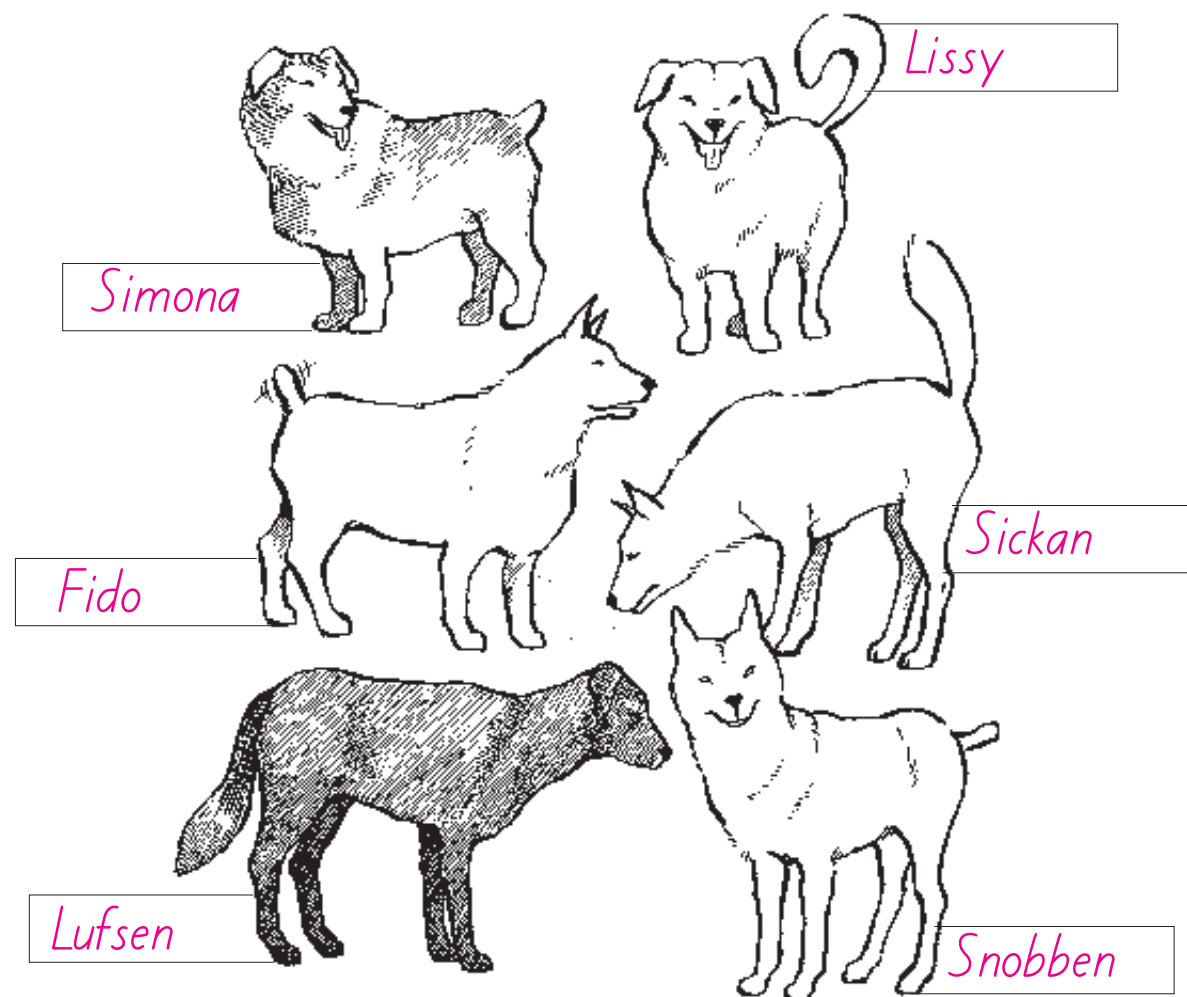
Kälken fastnade mellan två träd.

Hur lyckades Agnes få tag på mat?

I släden fanns en väska med lunchmat.

Hur tog sig Agnes tillbaka till stugan?

Hon åkte med sin mamma på en snöskoter.

Läs texten. Skriv rätt namn vid hundarna.

Den vita hunden Fido viftar på sin korta svans. Han har också korta ben.

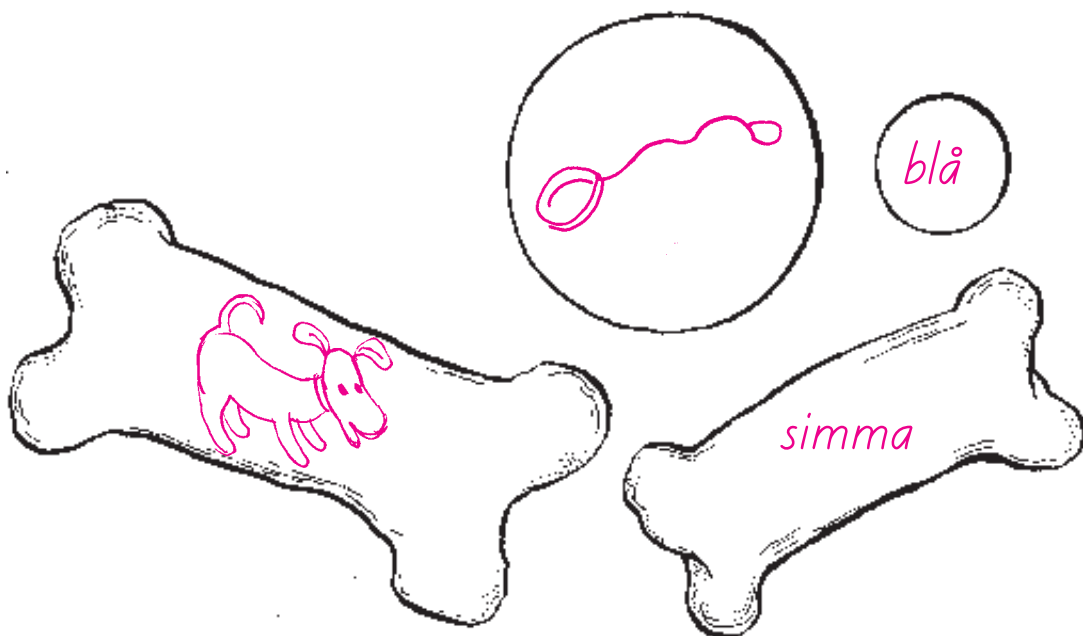
Simona har både kort svans och korta ben. Hennes öron hänger ner.

Sickan har uppstående öron. Både hennes svans och ben är långa.

En av hundarna är svart och har hängande öron. Den hunden heter Lufsen. Lufsen har långa ben.

Snobben är vit och har uppstående öron. Han har långa ben.

Lissy har korta ben. Hon är vit och har hängande öron.

Läs texten. Skriv och rita.

Om chihuahuer är större än taxar, ska du skriva tax i det lilla benet.

Om människor förr i tiden åt chow-chow-hundar, ska du rita en hund i det stora benet.

Om chow-chow-hundar har röda tungor, ska du måla den lilla bollen röd.

Om golden retrievlar är speciellt duktiga på älgjakt, ska du rita en hundskål i den stora bollen.

Om samojeder har krokiga svansar, ska du måla den lilla bollen blå.

Om samojeder är korthåriga, ska du rita en hundsläde i det stora benet.

Om chihuahuan är populär i USA, ska du rita ett koppel i den stora bollen.

Om golden retrievlar är duktiga på att simma, ska du skriva simma i det lilla benet.

HIMMEL OCH PANNKAKA ÄR EN SERIE
OM TIO HÄFTEN DÄR BARNEN PÅ
ETT LEKFULLT SÄTT FÅR TRÄNA
OCH TILLÄMPA SIN LÄSFÖRSTÅELSE.

HIMMEL OCH PANNKAKA 1-10 HAR
EN NATURLIG PROGRESSION OCH
UPPGIFTERNA I VARJE HÄFTE ÄR
ORDNADE I TEMAN.

ISBN 91-622-7508-9

9 789162 275082

Best.nr 622-7508-9
(7508-9)